

सं महानगरपालिका
काठमाडौं महानगरपालिका

स्थानीय पाठ्यक्रमया लिधंसाय् नेपालभाषाया सफू

संक्षय् म्मीव

(सं देय् म्हसीके)

३ तगिं
कक्षा

सं महानगरपालिका
काठमाडौं महानगरपालिका

सं महानगरपालिका

काठमाडौं महानगरपालिका

स्थानीय पाठ्यक्रमया लिधंसाय् नेपालभाषाया सफू

सं खस्य म्मीव

(यें देय् म्हसीके)

तगिं (कक्षा)

पिकाक (प्रकाशक)

यें महानगरपालिका

काठमाडौं महानगरपालिका

स्थानीय पाठ्यक्रमया लिधंसाय्
नेपालभाषाया सफू

यँ देय् म्हासीके

(यँ देय् म्हासीके)

तगिं ३/कक्षा ३

सर्वाधिकार :

यँ महानगरपालिका

काठमाडौं महानगरपालिका

न्हापांगु पिथना (प्रथम प्रकाशन) :

ने.सं. ११४१ (वि.सं. २०७७)

परिमार्जित पिथना (परिमार्जित प्रकाशन) :

ने.सं. ११४६ (वि.सं. २०८२)

पिकाक :

यँ महानगरपालिका

काठमाडौं महानगरपालिका

©

यँ महानगरपालिका शिक्षा विभागया लिखित स्वीकृति बिना ब्यापारिक प्रयोजनया निंतिं थुगु सफूया पूरा वा आंशिक भाग प्रकाशन यायेत, हीका: प्रकाशन यायेत, छुं नं विद्युतीय साधन वा मेगु प्रविधिं रेकर्ड यायेगु वा प्रतिलिपि पिकायेगु ज्या याये दइ मखु ।

Yen Dey Mhasike – A text book of Nepal Bhasa for class 3 based on local curriculum.

Published and implemented by Kathmandu Metropolitan City.

जिमिगु धापू

येँ देय् न्यंकया ब्वनेकुथिइ शैक्षिक दँ ११४० (वि.सं. २०७७) निसें आधारभूत तह (तगिं छगूनिसें च्यागूतक) येँ देय्या म्हसीका बीगु स्थानीय पाठ्यक्रम नेपालभाषाया माध्यमं ब्वकेगु नीतिगत निर्णय येँ महानगरपालिकां याये धुंकूगु दु । नेपाःया संविधानया भाग ३ मौलिक हक अन्तर्गत धारा ३२ या उपधारा (२) व (३) य् देय् या हरेक स्थानीय तहपाखें थःगु मातहतय् लाःगु सामुदायिक व संस्थागत ब्वनेकुथिइ स्थानीय पाठ्यक्रम कथं थःपिसं हे छगू विषय ब्वके फइगु व्यवस्था यानातः कथं येँ महानगरपालिकां थ्व खँ क्वःछ्यूगु खः । थ्वया लिधंसाय् ब्वनामिपिन्त थःगु येँ देय् दुने व पिने नापं स्थानीय तहया थीथी विषययाबारे दुग्यंक ज्ञान बीगु उद्देश्य थ्व पाठ्यक्रमं काःगु दु । थ्वहे भवलय् हरेक न्यादँय् ई कथं पाठ्यक्रम परिमार्जन यायेमाःगु नियम कथं परिमार्जित पाठ्यक्रमया आधारय् थ्व पाठ्यसफू दयेकाः पिथंगु खः ।

थुकी येँ देय्या नखःचखः, वेशभूषा, संस्कार, सम्पदा, भाषा, सीप, कला कौशल व व्यवसाय, नैतिक शिक्षा, भौगोलिक स्वरूप व प्राकृतिक स्वरूप, स्वास्थ्य शारीरिक शिक्षा व कासा, व्यक्ति म्हसीका, लिपि नं यानाः मुक्कं भिगू विषय दुथ्याकातःगु दु । थज्याःगु थीथी विषय ब्वनामिपिसं अध्ययन यानाः उकिया महत्व, उपयोगिता नापं व्यावहारिकताबारे थुइकाः पुस्तान्तरणया नितिं संरक्षण व सम्बर्द्धन याये फइ ।

येँ देय् ऐतिहासिककालनिसें मूलतः नेवाः भाय् ल्हाइपिनिगु वस्ती जुया वयाच्वंगु व थ्व नगरया म्हसीका विइबलय् नेवाः भाय् हे यक्व छ्यलाबुला जुइगुलिं पाठ्यसफूया अध्यापन स्थानीय नेपालभाषां जुल धाःसा महानगरयात अझ सतिक थुइके अःपुइगुया नापनापं स्थानीय भाषाया संरक्षण व सम्बर्द्धन यायेगु स्थानीय तहया संवैधानिक व कानुनी अभिभारा नं पूवनी । थुकथंया अध्ययनपाखें विद्यार्थीतय्त थःगु देय् व थः जःखःया लः, फय्, चा म्हसीके बियाः कन्हय् देय्यात माःगु सक्षम जनशक्ति उत्पादन याये फइ धइगु भलसा कयागु दु । थ्व सफू दुने सम्बन्धित विषयवस्तु, न्ह्यसःलिसः, खँग्वः धुकू, याज्या नापं परियोजना ज्या दुथ्याःगुलिं ब्वनामिपिसं अःपुक हे रचनात्मक ज्या याये फइ । अथे हे स्यनामिपिनि नितिं क्रियाकलाप नं बियातःगु दु ।

सफू थ्व रूपय् पिथनेत थःगु ग्यसुलाःगु सुभावा बियादीम्ह येँ महानगर कार्यवाहक प्रमुख **सुनिता डंगोल**जुयात सुभाय् देछासे थ्व सफू पिथनेया नितिं ग्वाहालि यानादीपिं येँ महानगरपालिका शिक्षा तथा स्वास्थ्य समिति नापं नेपालभाषा पाठ्यक्रम तथा सफू परिमार्जन समितिया कजि **चिनीकाजि महर्जन**, छ्याञ्जे भाजु **नेत्रनारायण पौडेल**, प्रमुख प्राविधिक सल्लाहकार नापं च्वमि **बरुणप्रसाद बैद्य**, परिमार्जन यानादीम्ह **कायबहादुर नेपाली (व्यञ्जनकार)** व थ्व ज्याय् ग्वाहालि यानादीपिं सकलसितं दुनुगलं सुभाय् देछानाच्वना । न्हापांगु संस्करण च्वयादीपिं **प्रा.डा.चुन्दा बज्राचार्य**, सह-प्राध्यापक **मदनरत्न मानन्धर**, सह-प्राध्यापक **पुष्पनारायण मानन्धर**, **नन्दकाजी श्रेष्ठ**, **कायबहादुर नेपाली (व्यञ्जनकार)**, **राकेश श्रेष्ठ**, **सन साय्मि**, **सिल्भा प्रधान**, **सुनिता मानन्धर**, **सरस्वती तुलाधर** व **सृजना शाक्य**पिंत नं दुनुगलं सुभाय् देछाना च्वना ।

सफूयात थुगु स्वरूपय् पिथनेत ग्वाहालि यानादीपिं भाषा सम्पादनय् **रमेश काजि स्थापित**, विषयवस्तु सम्पादनय् **सिल्भा प्रधान** व **सुनिता मानन्धर**, लेआउट डिजाइनय् **अर्विन्द्र मान सिं**, च्वयाकिपाय् **एकाराम सिं**, फोटोग्राफीया नितिं **रेखा शाक्य**, लिपि विज्ञ **आनन्द कुमार महर्जन** व कम्प्युटर टाइप यानादीम्ह **सरोजमान नकमी**पिं सकलसितं सुभाय् देछाना ।

थ्व सफू स्यनेकनेया नितिं छगू साधन जक खः । थुकियात छ्यलाबुलाय् हयेत सःस्यूपिं स्यनामि, ब्वनामिपिसं नं पाठ्यक्रमं ब्यूकथंया सिकाई उपलब्धियात स्रोत व साधनया रूपं छ्यल धाःसा याउंक अःपुक हे स्यना काये फइ । थ्व सफूतिइ दुथ्याःगु विविध विषयपाखे छुं नं मगाःमचाःगु दुसा सुधारया नितिं सकल स्यनामि, अभिभावक, बुद्धिजीवी नापं ब्वमिपिनिगु थःथःगु थासय् महत्वपूर्ण भूमिका दुगु हुनिं सकसितं रचनात्मक सुभावाया नितिं इनाप यानाच्वना ।

हाम्रो भनाई

काठमाडौं महानगरका सबै विद्यालयहरूमा शैक्षिक वर्ष वि.सं. २०७७ (ने.सं. ११४०) देखि आधारभूत तह (कक्षा एकदेखि कक्षा आठसम्म) काठमाडौं महानगरको परिचय बोध गराउने स्थानीय पाठ्यक्रम नेपालभाषाको माध्यमबाट पठनपाठन गराउने नीतिगत निर्णय काठमाडौं महानगरपालिकाले गरिसकेको छ। नेपालको संविधानको भाग ३ मौलिक हक अन्तर्गत धारा ३२ को उपधारा (२) र (३) मा देशको हेरक स्थानीय तहले आफू मातहत रहेका सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयहरूमा स्थानीय पाठ्यक्रमका रूपमा आफैले एक विषय पढाउन पाइने व्यवस्था गरिए अनुसार काठमाडौं महानगरपालिकाले उक्त निर्णय गरेको हो। निर्णय अनुसार विद्यार्थीहरूलाई आफू बसिरहेको काठमाडौं महानगर भित्र र बाहिरका समेत स्थानीय तहका विविध विषयहरूका बारेमा पूर्ण ज्ञान दिने उद्देश्य लिइएको छ। यसै सिलसिलामा प्रत्येक पाँच वर्षमा समय सापेक्ष पाठ्यक्रम परिमार्जन गर्नु पर्ने नियम अनुसार परिमार्जित पाठ्यक्रमको आधारमा यो पाठ्यपुस्तक प्रकाशित गरिएको छ।

यसमा काठमाडौं महानगरको चाडपर्व, वेशभूषा, संस्कार, सम्पदा, भाषा, सीप, कला कौशल र व्यवसाय, नैतिक शिक्षा, भौगोलिक स्वरूप र प्राकृतिक स्वरूप, स्वास्थ्य शारीरिक शिक्षा र खेलकूद, व्यक्ति परिचय, लिपि समेत गरी जम्मा दशवटा विषय समावेश गरिएको छ। विद्यार्थीहरूले यी विषयहरू अध्ययन गरी त्यसको महत्व, उपयोगिताका साथै व्यावहारिकताबारे बुझी पुस्तान्तरणका लागि संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्न सक्षम हुनेछ।

काठमाडौं महानगर ऐतिहासिककालदेखि नै मूलतः नेपालभाषाभाषीहरूको वस्ती रहँदै आएको र यो नगरको परिचय दिँदा नेपालभाषाकै बढी प्रयोग हुने भएकोले पाठ्यपुस्तकको अध्यापन स्थानीय नेपालभाषाबाट भएमा विद्यार्थीहरूले नगरलाई अभिमानका साथै बुझ्न सक्नुका साथै स्थानीय भाषाको संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्ने स्थानीय तहको संवैधानिक एवं कानुनी अभिभारा पनि पूरा हुन पुग्दछ। यस प्रकारको अध्ययन अध्यापनबाट विद्यार्थीहरूलाई आफ्नो मुलुक, आफू वरिपरिको हावा, पानी, माटोको परिचय दिई भोलि मुलुकलाई आवश्यक पर्ने सक्षम जनशक्ति उत्पादन गर्न समेत टेवा पुग्न जाने विश्वास लिएका छौं।

यस पुस्तक भित्र सम्बन्धित विषयवस्तु, प्रश्नोत्तर, शब्द-अर्थ, अभ्यासका साथै परियोजना कार्य समावेश गरिएकाले विद्यार्थीहरूले सजिलै रचनात्मक कार्य गर्न सक्दछन्। त्यस्तै शिक्षकहरूको लागि पनि क्रियाकलापको व्यवस्था गरिएको छ।

यो पुस्तकलाई यो रूपमा प्रकाशित गर्न आफ्नो अमूल्य सुझाव तथा सहयोग गर्नु हुने काठमाडौं महानगर कार्यवाहक प्रमुख **सुनिता डंगोल** ज्यू प्रति कृतज्ञता प्रकट गर्दछौं। यो पुस्तक प्रकाशनका लागि योगदान गर्नु हुने काठमाडौं महानगरपालिका शिक्षा तथा स्वास्थ्य समिति एवं नेपालभाषा पाठ्यक्रम तथा पाठ्यपुस्तक परिमार्जन समितिका संयोजक **चिनीकाजि महर्जन**, सदस्य सचिव **नेत्रनारायण पौडेल**, प्रमुख प्राविधिक सल्लाहकार एवं लेखक **बरुणप्रसाद बैद्य**, परिमार्जन कर्ता **कायबहादुर नेपाली (व्यञ्जनकार)** लाई हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्दछौं। यसका साथै प्रथम संस्करणका लेखकहरू **प्रा.डा.चुन्दा बज्राचार्य, सह-प्राध्यापक मदनरत्न मानन्धर, सह-प्राध्यापक पुष्पनारायण मानन्धर, नन्दकाजी श्रेष्ठ, कायबहादुर नेपाली (व्यञ्जनकार), राकेश श्रेष्ठ, सन साय्मि, सिल्भा प्रधान, सुनिता मानन्धर, सरस्वती तुलाधर र सृजना शाक्य** लाई पनि हृदयदेखि धन्यवाद दिन चाहन्छौं। यस पुस्तकलाई यो स्वरूपमा प्रकाशित गर्न सहयोग गर्नुहुने भाषा सम्पादनमा **रमेश काजि स्थापित**, विषयवस्तु सम्पादनमा **सिल्भा प्रधान र सुनिता मानन्धर**, लेआउट डिजाइनमा **अर्विन्द्र मान सिं**, चित्रकलामा **एकाराम सिं**, फोटोग्राफीका लागि **रेखा शाक्य**, लिपि विज्ञ **आनन्द कुमार महर्जन** र कम्प्यूटर टाइप गर्नुहुने **सरोजमान नकर्मी** लाई पनि धन्यवाद दिन चाहन्छौं।

यो पुस्तक पठनपाठनका लागि एउटा साधन मात्र हो। यसलाई प्रयोग गर्ने विज्ञ, शिक्षक, विद्यार्थीहरूले पनि पाठ्यक्रमले निर्देश गरे अनुसार सिकाई उपलब्धिलाई स्रोत र साधनका रूपमा प्रयोग गरे सजिलै सिक्न सक्दछन्।

यो पुस्तकमा समावेश गरिएका विविध विषयहरूमा कुनै छुट वा अपुग हुन गएको छ भने सुधारका लागि सम्पूर्ण शिक्षक, अभिभावक, बुद्धिजीवीका साथै विद्यार्थीहरूको आआफ्नो स्थानमा महत्वपूर्ण भूमिका हुने भएकोले सम्बन्धित सबैलाई रचनात्मक सुझावको लागि अनुरोध गर्दछौं।

काठमाडौं महानगरपालिका

प्रशिक्षण निर्देशन

थुगु पाठ्यसफूपाखें व्वनामि मस्तयूत सफलतापूर्वक सिकाइ उपलब्धि हासिल यायेत क्वय् बियातःगु बुँदाय् ध्यान बियादीत इनाप यानाच्वना ।

- 📢 बियातःगु विषयवस्तुत लँपु जक खः, उकिं छितः मगाःमचाःगु थें जूसा छिं स्यूकथं धयादिसँ ।
- 📢 मस्तयूत न्ह्यसःया लिसः याउँकः यायेफयेकेत विषयवस्तु धुंकाः न्ह्यसः लिसः बियातःगु खः ।
- 📢 पाठ पतिकं बियातःगु क्रियाकलाप व्वनेक्वथाय् यायेत बियातःगु खः । क्रियाकलाप याकेत दक्व मस्तयूत अनिवार्य रुपं सहभागी याकादिसँ । थीथी स्रोतं किपा वा भिडियो क्लिपत नं कयाः प्रयोग याकादिसँ ।
- 📢 परियोजना ज्यायात प्राथमिकता बियादिसँ ।
- 📢 मस्तयूत खँगवःत तःकःमछि धायेकादिसँ ।
- 📢 याज्याय् न्यनातःगु न्ह्यसःया लिसः मस्तयूत धायेके धुंकाः जक च्वकादिसँ ।
- 📢 स्वास्थ्य, शारीरिक शिक्षा व कासा म्हितेत फयांफत्तले यक्व ई बियादिसँ । कासा म्हिते धुंकाः धेंधेंबल्लाः कासा याकादिसँ ।
- 📢 व्यक्ति म्हसीकाय् बियातःपिं हनेबहपिनिगु देनबारे खँल्हाबल्हा जक यानादिसँ ।
- 📢 लिपिबारे आखःग्वःत तःकःमछि च्वकादिसँ । लिपि च्वकेगुबारे धेंधेंबल्ला कासा याकादिसँ ।
- 📢 फयांफत्तले यक्व सम्पदा भ्रमण याकादिसँ ।

नां :

रोल ल्या : सेक्सन :

ब्वनेकुथि :

.....

.....

धलःपौ

एकाइ	शीर्षक	पेज ल्याः
१	भाषा	१
२	नखःचखः व भेषभूषा	
	२.१ गुंपुन्हि	७
	२.२ हांडीगां जात्रा	१०
	२.३ चन्द्रविनायक जात्रा	१२
	२.४ भव्य्	१५
	२.५ धुकू ज्वलं	१८
	२.६ मिसा लं	२१
३	संस्कार	
	३.१ पि ध्यनेगु व घ्यः-कस्ति नकेगु	२४
	३.२ मचाबू ब्यंकेगु	२७
४	सम्पदा	
	४.१ लःया स्रोत	२९
	४.२ भिंघः व महाद्यः	३८
५	सीप, कला कौशल व व्यवसाय	
	५.१ नेवाः मरिया नां	४१
	५.२ मरिःमि	४१
६	नैतिक शिक्षा	
	६.१ सहानुभूति व ग्वाहालि	४४
	६.२ गौतम बुद्ध	४५
	६.३ त्वाः नायः, नकिं	४८
	६.४ सी कायेगु	५०
७	भौगोलिक स्वरुप व प्राकृतिक स्वरुप च्वापुगुं	५२
८	स्वास्थ्य, शारीरिक शिक्षा, सुचुकुचु व कासा	
	८.१ त्वाः सुचुकुचु	५८
	८.२ कासा	६१
९	व्यक्ति म्हसीका	६४
१०	लिपि	७०

भीगु यँ देय्

भीसं हे सुचुकुचु याये

ला:ला:थाय् फोहोर वायेगु मयाये

न्त्या:न्त्या:थाय् ई फायेगु मयाये

थ:गु व्वने क्वथा थ:पिसं हे यचुपिचु याये

सं महानगरपालिका

काठमाडौं महानगरपालिका

सांस्कृतिक शहर यँ महानगर

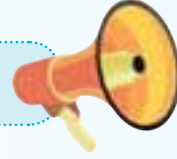
सिकाइ उपलब्धि :

थःगु म्हसीका बीफइगु, ख्वाःब्ब, सिसाबुसाया नां व सु गन च्वनी धकाः धायेफइगु, क्वातिपाखें सर्वनाम, क्रिया, विशेषण आदि धायेफइगु, नीछ्गः निसें स्वीगः तक धायेफइगु, छपाः, निपाः निसें भिपाः तक ब्वनेफइगु, प्यंगू दिशाया नां धायेफइगु, च्वयेगु, न्ववायेगु, खँ ब्वनेफइगु, कुने सु वल मे हालेफइगु, सापारु विषयपाखें खँत्वाः, खँपु च्वयेफइगु व बिस्काः जात्रायाबारे च्वयेफइगु ।

(पाठ्यघन्टी ल्या : २२)

१.१ न्यनेगु व न्ववायेगु (सुनाइ व बोलाइ)

१.१.१ खँल्हाबल्हा

थौं गुंपुन्हि खः । अबुं म्हिगः पसलं म्हासुगु, तुयुगु, सियुगु उंया गुता बूबः न्यानाहयादिल । थौं मामं साःगु क्वाति दयेकादिल । जिपिं छँजः दक्वसिनं साःगु क्वाति त्वना । क्वाति जितः तसकं यः । क्वाति पौष्टिक नसा खः । क्वातिं भीत तागत बी । क्वाःगु व साःगु क्वाति त्वनेखनाः जितः लय्ता वल ।

क) नां (नाम) खँग्वः सीके : छुं नं कथंया ज्वलं, थाय्, नखःचखः, भाव, ईयात सीकेबीत धाइगु खँग्वःयात नां (नाम) धाइ । दसु :

मनू वा स्वापूयात छ्यलीगु नां – अबु, मां, छँजः, लहना, न्ह्यूमिला, तिमिला, न्हूजः, यचु, सिचु, अजा, अजि, मले, पाजु, दाजु, तता, किजा, केहें, च्वमि, ब्वनामि, पासा आदि ।

ज्वलंया नां – बूबः, क्वाति, नसा, यःमरि, कपि, च्वसा, तेबल, बेन्च, बल, कतांमरि, न्हाय्कं, दराज आदि ।

थाय्या नां – पसः, छैं, चुक, बहाः, ननि, असन, ख्वप, यल, यैं, ब्वनेकुथि, हिति, पुखू, क्यब, अस्पताल, पार्क, सफूकुथि आदि ।

नखःचखःया नां – गुंपुन्हि, सापारु, यःमरिपुन्हि, मोहनि, स्वन्ति, पाहांचःहे, बुद्धजयन्ती, सिलाचःहे, गथांमुगः, जनबहाःद्यः जात्रा, न्हूदँ, म्हपुजा आदि ।

भावया नां – तागत, लयूता, दुःख, सुख, माया, मतिना, तं, घृणा, विश्वास, म्हगस, बुद्धि, ख्यालि आदि ।

ईया नां – थौं, म्हिगः, कन्हय्, सुथ, बहनि, चान्ह, न्हिन, दँ, ला, वाः, न्हि आदि ।

ख) सर्वनाम खँग्वः सीके

नांया पलेसा छ्यलीगु खँग्वःयात सर्वनाम खँग्वः धाइ । दसु :

जि, छ, व, हुं, आम, थ्व, जिपिं, जितः, भीत, जिमि, छिमि, छिपिं, अपिं, इपिं, उपिं ।

ग) विशेषण खँग्वः सियेके

गुगुं नं म्वानासु दुगु वा मदुगु ज्वलंया गुण, पहःचहः, अवस्था, ल्याः, परिमाण क्यनेत छ्यलीगु खँग्वःयात विशेषण धाइ । दसु :

उं क्यनीगु – म्हासुगु, तुयुगु, सियुगु आदि ।

ल्याः वा परिमाण क्यनीगु – गुता, दक्व, छगू, छपाः आदि ।

गुण वा अवस्था क्यनीगु – साःगु, पौष्टिक, क्वाःगु, ख्वातुगु, सालुगु, ताकुगु आदि ।

घ) क्रिया खँग्वः सीके

नां वा सर्वनामं छु ज्यायात धकाः क्यनेत छ्यलीगु खँग्वःयात क्रिया धाइ । नेपालभाषाय् खँपुया दकलय् लिउने क्रिया छ्यली । तर, छगू ज्या पूवनाः मेगु ज्या नं स्वात धाःसा खँपुया दथुइ नं क्रिया वइ । दसु :

साधारण क्रिया – त्वना, बी, वल आदि ।

हनेमाःपिंत छ्यलीगु क्रिया – न्यानाहयादिल, दयेकादिल आदि ।

अवस्था क्यनीगु क्रिया – खः, यः आदि ।

खँपुया दथुइ वइगु क्रिया – त्वनेखनाः ।

१.१.२ न्यनादिसँ व धयादिसँ

क) थःगु म्हसीका (नाम, सर्वनाम, क्रिया, विशेषण आदिया दसु बियाः धायेकेगु)

जिगु नां कविता खः । जिगु छें असनय् दु । असं छगू तःधंगु त्वाः खः । जि स्वंगू तगिमय् ब्वनाच्चना । जितः नेपालभाषा ब्वनेयः । थ्व न्ह्यइपुगु विषय खः । जिगु ब्वनेक्वथाय् जि पासा छम्ह दु । व पासाया नां हसना खः । व तसकं हिसि दु । वं खँ ल्हाइगु नाइसे च्वं । वयाके 'यें देय् म्हसीके' सफू निगू दु । सफुलिइ बाँबांलाःगु किपा दु । उकिं, हसनां छगू सफू जितः बिल ।

ख) ख्वाब्वया नां :

ख्वाः, छ्यं, कपाः, मिखा, मिखाफुसि, नानिचा, न्हाय्, न्यताः, म्हुतु, म्हुतुसि, मे, वा, मनचा, गःपः, न्हाय्पं, न्हकु, ककु आदि ।

ग) सिसाबुसाया नां

स्याउ, केरा, इसि (ऐंसेलु), मेवा, ताइबःसि (जगर), तर्बुजा, माकुसि (Avocado), ल्हासाबःसि, (खुर्पानी), मतप्यासि (चुत्रो), पासि, बःसि (आरु), अम्बः (अमला), मितसि (अंगूर), आमाःसि (अम्बा), कागति, बय्लि (बयर), फ्वंसि (रुखकटहर), कःबसि (काफल), तःसि (बिमिरो), ब्याः (बेल), अं (आँप), चाकुसि, सन्त्रासि, फाकुसि (हलुवावेद), चिचाकसि (भुइँकटहर), धालय् (अनार), भ्वगत्या (भोगटे), द्यांकःबःसि (भुइँ ऐंसेलु), तितिसि (इमली) आदि ।

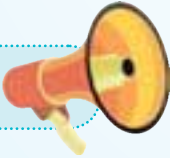
घ) सु गन च्वनी ? धयादिसँ :

मनू गन च्वनी ? द्यः गन च्वनी ? खा गन च्वनी ? सा गन च्वनी ?

१.१.३ क्वातिपाखें सर्वनाम, क्रिया, विशेषण धयादिसँ :

क) सर्वनाम ख) क्रिया ग) विशेषण

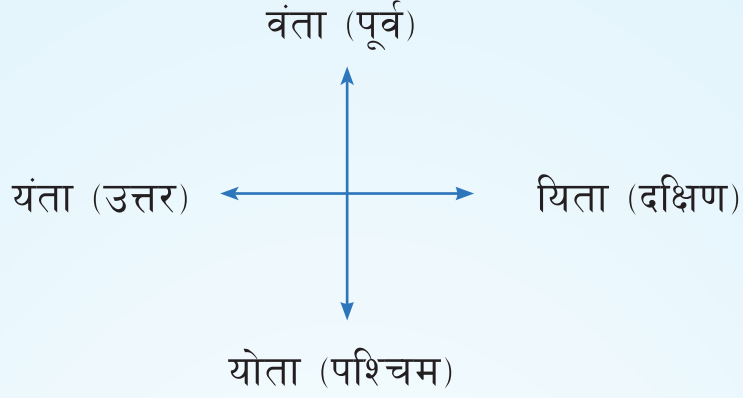
१.२ ब्वनादिसँ

१.२.१ ल्याः

१	२	३	४	५
○	○○	○○○	○○○○	○○○○○
छपाः	निपाः	स्वपाः	प्यपाः	न्यापाः
खुपाः	न्हय्पाः	च्यापाः	गुपाः	भिपाः

१.२.२ प्यंगू दिशाया नां

१.२.३ म्ये हालादिसँ :

- कुने सु वल ? धापालां ख्याः ।
छु याःवल ? भ्वय् नःवल ।
छु भ्वय् ? चाकुमरि भ्वय् ।
चाकुमरि साः ला ? साः साः ।
उलिं गाः ला ? मगाः मगाः ।
आः छु नयेगु ? छंत हे नयेगु ।

१.३ च्वयादिसँ

- क) सापारुबारे छिं स्यूगु खँ च्वयादिसँ ।
ख) बिस्काः जात्राया बारे छिं स्यूगु खँ च्वयादिसँ ।

न्ह्यसः लिसः

क) न्ह्यसः अजा, अजि, मां, अबु धयागु खँग्वः नां खः ला ?

लिसः खः, थपिं खँग्वः नां (नाम) खः ।

ख) न्ह्यसः मनूया गुण क्यनीगु खँग्वःयात छु धाइ ?

लिसः मनूया गुण क्यनीगु खँग्वःयात विशेषण धाइ ।

ग) न्ह्यसः नांया (नाम) पलेसा छ्यलीगु खँग्वःयात छु धाइ ?

लिसः नांया पलेसा छ्यलीगु खँग्वःयात सर्वनाम धाइ ।

खँग्वः धुकू

खँग्वः धुकू

नेपालभाषा

म्हासुगु

तुयुगु

सियुगु

उं

क्वाःगु

च्वमि

कतांमरि

न्हाय्कं

म्हगस

नाइसे

च्वनी

नेपाली भाषा

पहेँलो

सेतो

खैरो

रंग

तातो

लेखक

खेलौना

ऐना

सपना

नम्र

बस्छ

अंग्रजी

yellow

white

brown

colour

hot

writer

doll

mirror

dream

polite

lives

याज्या

१. पाय्छि जू मजू च्वयादिसँ :

- क) 'जिं जा नया ।' थुकिइ 'जि' क्रिया खः ।
- ख) 'व तःधिकःम्ह मचा तसकं ज्ञानी ।' थुकिइ 'तःधिकःम्ह' विशेषण खः ।
- ग) 'छ पास जुयाः जितः लय्ता वल ।' थुकिइ 'छ' नां खः ।
- घ) 'जिगु छँ यल्य् खः ।' थुकिइ 'यल' नां खः ।
- ङ) 'झीसं बांलाक आखः ब्वनेमाः ।' थुकिइ ब्वनेमाः 'क्रिया' खः ।

२. क्वय् बियातःगु न्त्यसःया लिसः बियादिसँ :

- क) नाम खँग्वःया न्यागू दसु बियादिसँ ।
- ख) सर्वनाम खँग्वःया न्यागू दसु बियादिसँ ।
- ग) विशेषण खँग्वःया न्यागू दसु बियादिसँ ।
- घ) 'वाउँगु स्वयां म्हासुगु अं साइ ।' थुकिइ नां, विशेषण, क्रिया धयादिसँ ।
- ङ) 'जितः इमू व ममः तयाः ताकुक दायेकातःगु क्वाति तसकं यः ।' थुकिइ नां, सर्वनाम, विशेषण व क्रिया धयादिसँ ।

३. परियोजना ज्या : छितः यःगु स्वपु खँपु च्वयादिसँ । उकिइ नां, सर्वनाम, क्रिया, विशेषण ब्वने क्वथाय् पासापिंत धयादिसँ ।

क्रियाकलाप

च्वय् बियातःगु खँ (सुनाइ, बोलाइ, पढाइ व लेखाइ) छसिकथं याकादिसँ । विषयवस्तुपाखें प्यंगू सीपया विकास यायेमाःगुलिं च्वय् बियातःथें मेमेगु दसु धायेकादिसँ । न्हून्हुगु खँग्वः तःकःमःछि धायेकादिसँ । दसु बीकेत धेंधेंबल्लाः कासा याकादिसँ ।

नखःचखः व वेशभूषा

२.१ गुंपुन्हि

सिकाइ उपलब्धि :

गुंपुन्हिबलय् याइगु ज्याभवःबारे बयान यायेफइगु ।

(पाठ्यघन्टि ल्याः ४)

बुँज्या याइपिनि बुँइ वा पीधुंकाः हनीगु नखः गुंपुन्हि खः । गुंपुन्हि श्रावणशुक्ल पुन्हिनिसें भाद्रकृष्ण अष्टमितक गुन्हुयंकं हनी । उकिं थ्व नखःयात गुंपुन्हि धाःगु खः । थ्व नखःबलय् गुजु वसः पुनाः, गुक्वः नयाः, गुथाय् बहिद्यः चाःहिली । गुंपुन्हियात 'जनै पुन्हि' (जनै पूर्णिमा) नं धायेगु याः । क्षेत्री ब्रम्हुतय् थ्वकुन्हु म्हुय् दच्छियंकं चिनातःगु जनै हिली । उकुन्हु म्वःल्हयाः न्हूगु जनै चीगुलिं जनै पुन्हि धाःगु खः । अथे हे थ्व पुन्हियात 'ऋषि तर्पणी' नं धायेगु याः । थ्वकुन्हु ब्रम्हुया ल्हातं कचिकाया म्हासुगु जनै (रक्षा बन्धन) ची ।

थ्व नखःकुन्हु गुता बूबः छथाय् ल्वाकछ्यानाः लखय् दायेकाः क्वाति त्वनेगु याइ । गुंपुन्हिबलय् थःपिनि जक नइगु मखुसैं भीत ज्या वइपिं ब्यांचा व क्वःयात नं नकेगु चलन दु । गुंपुन्हि यैं, खप व यलय् जक मखुसैं देय्नुयंकं नेवाःत दुथाय् हनेगु याः । यैंय् गुंपुन्हिया कन्हय्कुन्हु सायाः जात्रा न्यायेकीसा खप व यलय् नं हनेगु याः । दच्छिया दुने सीधुंकूपिंत लुमंकाः हे सायाः पिथनीगु खः । सापारुयात सायाः व गाइजात्रा नं धायेगु याः । यैंय् जक मखु यल, खप, किपू आदि नेवाःत दुथाय् सायाः पिकाइगु चलन दु । थुबलय् थाय्थासं ख्यालः पिकाइ ।

सापारु कुन्हु ख्वपय् हनीगु साया: मेमेगु थासय् हनीगु स्वयां पा: । थन पिथनीगु साया:यात 'घिन्तांकिसि' अर्थात् ताह:साया प्याखं धाइ । बाजंया तालय् 'घिन्तांकिसि त्वाक्' प्याखं हुहुं ख्वप देय् चा:हिली ।

यलय् सापारुया कन्हय्कुन्हु 'मतया: जात्रा' वइ । मतया: सीपिनि नामं जक याइगु जात्रा मखु । मतया:यात न्यकू जात्रा नं धा: । थ्व जात्राबलय् न्यकू पुया: जात्रा जुइगुलिं न्यकू जात्रा धा:गु ख: । येंय् च्वंपिसं न्यकू जात्रायात दथुसाया: नं धा: । मतया:यात 'दीप जात्रा' नं धायेगु या: । थ्व जात्रा यलय् जक हनीगु ख: । थुकुन्हु यलय् नं दच्छियंकां सीपिनिगु नामं मत च्याका: यल देय् दुने ला:गु बहा:, बही, चैत्य, देग: नापं मेमेगु थासय् नं चा:हिलेगु याइ ।

न्ह्यस: लिस:

क) न्ह्यस: जनै मिजंतय्गु व मिसातय्गु गुगु गुगु ल्हातय् चिकी ?

लिस: जनै मिजंतय् जव ल्हातय् व मिसातय् खव ल्हातय् चिकी ।

ख) न्ह्यस: क्वातिइ गुता बूब: धका: छु छु तइ ?

लिस: क्वातिइ गुता बूब: धका: अप्व: याना: माय्, मुस्या, कय्गू, भुति, सिम्पु, मू, चना, बकुला: व मस्यां तइ ।

ग) न्ह्यस: थ्व जात्रायात छाया् सापारु धयात:गु ख: ?

लिस: साया: वइगु पारु तिथि जूगुलिं सापारु धयात:गु ख: ।

खंग्व: धुकू

खंग्व: धुकू

नेपालभाषा

नेपाली भाषा

अंग्रजी

बहिद्य:

बहा: बहीमा राखिएको बुद्धमूर्ति

buddha statue in bahal

बही

चैत्य भएको चोक

a yard with a Chaitya shrine

कचि

काँचो

raw

याज्या

१. प्वंगु थासय् पाय्छिगु खँग्वः तयाः जायेकादिसँ :

- क) गुंपुन्हियात नं धायेगु याः । (जनै पुन्हि / मिला पुन्हि)
- ख) जनैपुन्हिकुन्हु ब्रम्हूया ल्हातं चिकी । (क्वखा / जनै)
- ग) ख्वप व यलय् नं हनेगु याः । (गुंपुन्हि / मतयाः)
- घ) ख्वपय् नं लुमंकाः हे सायाः पिथनीगु खः । (म्वाःपिं / सीधुंकूपिं)
- ङ) मतयाः पिदनी । (यलय् / ख्वपय्)

२. क्वय् बियातःगु न्ह्यसःया लिसः बियादिसँ :

- क) गुता बूबः तयाः लखय् दायेकातःगु ज्वलंयात छु धाइ ?
- ख) क्वातिइ तइगु गुता बूबःया नां च्वयादिसँ ।
- ग) मतयाः धइगु छु खः ?
- घ) मतयाःकुन्हु मत च्याकाः यलय् दुने गन गन चाःहिली ?
- ङ) गुंपुन्हिकुन्हु ग्वःजु वसः पुनी, ग्वःकः नइ व ग्वःथाय् बहिद्यः चाःहिली ?

३. परियोजना ज्या : छँजःपिंके न्यनेकने यानाः गुंपुन्हिबलय् पिहां वइगु ख्यालःया बारे च्वयाः ब्वनेक्वथाय् ब्वनादिसँ ।

क्रियाकलाप

१. गुता बूबः क्यँक्यं नां धायेकाः च्वकादिसँ । छम्ह मचायात जनै चिकीम्ह ब्रम्हू जुयाः पासापिंत जनै चिकादिसँ । गुंपुन्हिया बारे मस्तय्सं स्यूगु खँ च्वकादिसँ । थ्वबारे भिडियो क्लिप व किपा क्यनाः खँल्हाबल्हा याकादिसँ ।
२. किपा क्यनाः नां धायेकादिसँ : जनै चिकाच्चंगु किपा, सायाः वयाच्चंगु किपा, ख्वपया घिन्तांकिसि व यलया मतयाः ।

२.२ हांडीगां जात्रा

सिकाइ उपलब्धि :

हांडीगांया जात्राया बारे बयान यायेफइगु ।

(पाठ्यघण्टि ल्या: ३)

नरःयात हांडीगाउँ धाइगु खः । नरः लिच्छविकालीन नगर खः । नरःया जात्राय् नारायण छःया जात्रा याइ । नरःया जात्रायात चोक्टेनारायण जात्रा नं धाइ । कतिंपुन्हिया कन्हय्कुन्हु याइगु नरःया जात्राय् छःया खः हे अःखतं दयेकाः जात्रा याइ । उकिं गनं मद्गु जात्रा नरलय् धाइगु खः । कौलागा पारुकुन्हु मू जात्रा याइ । जात्राय् दथुत्वालं मांखः धकाः महेश्वरया खः हइ । न्याल्मात्वालं अबुखः धकाः ब्रम्हाया खः हइ । अथे हे कोटालत्वालं कायखः धकाः विष्णुया खः हइ । खतय् मैनया स्वां दयेकाः छःयात छाइ । स्वखतं छःखःयात थसः पायेकातःगु दइ । छःखःया गजू क्वय् लाकातःगु दइ । छःखः दक्वं स्वतँजाःया जुइ । खःया दकलय् छःने हिमाल पर्वत थें तुयूगु कापतं भुनातइ । निगूगु तँय् महाभारत पर्वत धकाः जंगल थें यानाः दयेकी । स्वंगु तँय् मैनया स्वां तयाः बांलाकाः सीस्वां छःयात छानातःगु दइ । निम्ह मनुखं खिपतं हिनाः खः चाःहीका च्वनी । थ्व जात्रा छःखःयात मनूतय्सं कुबियाः न्ह्याकीगु जात्रा खः । नरःया जात्रा यायेत अनयापिं मानन्धरतय्सं खः दयेकी ।

खँवः धुकू

खँवः धुकू

नेपालभाषा

गनं मद्गु

मू जात्रा

स्वतँजाः

स्वां

खिपतं

कुबियाः

नेपाली भाषा

कहिं नभएको

मुख्य जात्रा

तीन तले

फूल

डोरीले

बोकेर

अंग्रजी

no where

main celebration

three storey

flower

by rope

carrying

याज्या

१. प्वंगु थासय् जायेकादिसँ :

- क) हांडीगांयात नं धा: । (नर: / त्वर:)
- ख) कौलागा पारुकुन्हु याइ । (मू जात्रा / लिपांगु जात्रा)
- ग) छ:ख: दक्वं जुइ । (स्वतँजाया / प्यतँजाया)
- घ) ख:यात मनुखं खिपतं हिना: चा:हीकी । (स्वम्ह / निम्ह)
- ङ) नर:जात्राया छ:ख:यात मनूतय्सं न्ह्याकी । (साला: / कुबिया:)

२. क्वय् बियात:गु न्ह्यस:या लिस: बियादिसँ :

- क) नर:जात्राय् कायख: धका: छु छ:या ख: हइ ?
- ख) स्वंख: छ:ख:यात गथे याना: तयातइ ?
- ग) छ:ख:या गजू गन लाका: तइ ?
- घ) थ्व छ:ख:या स्वंगू तँय् छु स्वां छानातइ ?
- ङ) नर:जात्रायात मेगु छु जात्रा नं धाइ ?

३. परियोजना ज्या : नर:जात्रा न्ह्याकीगुबारे छँज:पिके न्यनेकने याना: च्वसु च्वयादिसँ ।

क्रियाकलाप

यँ नर:जात्राया भिडियो क्लिप व क्लिप क्यनादिसँ । मस्तयूत स्वंगू पुच: दयेका: छगू छगू ख:या मोडेल दयेके बियादिसँ । ब्वनेक्वथाय् नर:जात्रा याकादिसँ । च्वय् बियात:गु खँ ब्वंके बियादिसँ ।

२.३ चन्द्रविनायक जात्रा

सिकाइ उपलब्धि :

चन्द्रविनायक जात्राया बारे बयान यायेफइगु ।

(पाठ्यघण्टि ल्या: ३)

दँय्दँसं कार्तिकशुक्ल पुन्हि (सकिमना पुन्हि) कुन्हु चन्द्रविनायक द्यःया जात्रा याइ । चाबहिलिइ च्वंम्ह जुयाः थ्व गणेद्यःयात चाबही गणेद्यः नं धाइगु खः । नेवाःतय्सं हना वयाच्चंपिं प्यम्ह गणेद्यः मध्ये थ्व नं छम्ह खः । गणेद्यःयात विनायक नं धाः । विनायक धाःगु विघ्नबाधा मदयेकीम्ह धाःगु खः ।

नेवाःतय् थीथी थासय् दुपिं गणेद्यःया थःथःगु हे विशेषता दु । सूर्यविनायकयात न्ववाये मसःपिं मस्तय्त न्ववाये सयेकाबीम्ह द्यः खः धकाः हना वयाच्चंगु दु । अथेहे चन्द्रविनायकयात घाः व कै लायेकाबीम्ह द्यःया रुपय् हना वयाच्चंगु दु ।

सकिमना पुन्हिकुन्हु थ्व द्यःया जात्रा यायेन्त्यः भैरःद्यःया पुजा याइ । कन्हय्कुन्हु गणेद्यः व भैरःद्यःयात खतय् तयाः जात्रा याइ । त्वाःत्वाःपतिकं चाःहुइकाः जात्रा याइ । जात्रा धुंकाः गणेद्यः व भैरःद्यःया खः नापं कन्यातय्त छसिकथं भवःलाक तयाः धौबजि नकी । थुकुन्हुया जात्रा क्वचाइ । कन्हय्कुन्हु अबिर जात्रा यानाः गणेद्यः व भैरःद्यःयात पुजा बियाः द्यःपिंत पुजारीया छँय् दुकाइ । थथे यायेधुनकि उकुन्हुया जात्रा क्वचाइ । द्वितीयाकुन्हु गणेद्यः व भैरःद्यःया त्वाःत्वाःपतिकं जात्रा यानाः सीकाःभू याइ । तृतीयाकुन्हु गुथ्याःया पाःहिलाः गणेद्यःया धातुया मूर्ति लित यंकी । थुगुसीया जात्रा क्वचाइ ।

न्त्यसः लिसः

क) न्त्यसः चन्द्रविनायकयात मेगु छु नं धाइ ?

लिसः चन्द्रविनायकयात रक्तविनायक व ल्वहंसाला गणेद्यः नं धाइ ।

ख) न्त्यसः चन्द्रविनायकया देगः गुखे स्वयाच्चंगु दु ?

लिसः चन्द्रविनायकया देगः दक्षिण स्वयाच्चंगु दु ।

ग) न्त्यसः चन्द्रविनायकया जात्राया न्हापांगु दिंकुन्हु छु छु याइ ?

लिसः जात्राया न्हापांगु दिं सकिमना पुन्हि खः । उकुन्हु पाःलाःम्ह गुथ्याःया छेंय् नं गणेद्यःया प्रतिमूर्ति चन्द्र विनायकयाथाय् हइ । हलिमलि ब्वयाः समय्बजि नं छाइ ।

खँग्वः धुकू

खँग्वः धुकू

नेपालभाषा

नेपाली भाषा

अंग्रजी

हना वयाच्चंपिं

मानेर आइरहेको

worshipping

न्ववाये

बोल्न

to speak

घाः

घाउ

wound

भवःलाक

क्रमैसंग

orderly

क्वचायेकी

विसर्जन गर्छ

ending

याज्या

१. पाय्छि जू मजू च्वयादिसँ :

- क) चन्द्रविनायकया जात्रा सकिमना पुन्हिकुन्हु माने याइ ।
- ख) गणेद्यःयात विनायक नं धाइ ।
- ग) सूर्यविनायक हारांपिं मस्तयूत ठिक याइम्ह द्यः खः ।
- घ) चन्द्रविनायकया जात्रा याये न्ह्यः भैरःद्यःया पुजा याइ ।
- ङ) चन्द्रविनायकया तुनाःसिँइ अष्टमातृका व भैरःद्यःया मूर्ति कियातःगु दु ।

२. क्वय् बियातःगु न्ह्यसःया लिसः बियादिसँ :

- क) चन्द्रविनायक गत दु ?
- ख) चन्द्रविनायकयात दँय्दँसं गबलय् हनी ?
- ग) चन्द्रविनायकया जात्रा ग्वःन्हु याइ ?
- घ) चन्द्रविनायकया जात्राया न्हापांगु दिंकुन्हु छु छु याइ ?
- ङ) चन्द्रविनायकया जात्राया लिपांगु दिंकुन्हु छु यानाः क्वचायेकी ?

३. परियोजना ज्या : न्यनेकने यानाः चन्द्रविनायकद्यःया जात्राया बारे न्हियान्हिथं याइगु ज्याभवःया धलः दयेकादिसँ । ब्वनेक्वथाय् न्यंकादिसँ ।

क्रियाकलाप

चन्द्रविनायकया जात्राया भिडियो क्लिप व किपा क्यना न्हियान्हिथं याइगु ज्याभवःया खँलाबल्हा याकादिसँ । थ्व द्यःया बारे बाखं कनादिसँ । ब्वनेक्वथाय् छम्ह मचायात चन्द्रविनायक व मेम्ह मचायात भैरःद्यः भाःपियाः जात्राय् याइगु ज्याभवःया नाटक याकादिसँ ।

सिकाइ उपलब्धि :

भव्या बारे बयान यायेफइगु ।

(पाठ्यघण्टि ल्या: ८)

भव्य धइगु शब्दं तःता घासा धइगु सीदु । नेवाःतय् छुं नं संस्कारया ज्या याइबलय् भव्य नयेगु चलन दु । नेवाःतय्सं नइगु भव्य सन्तुलित नसाज्वलंया छगू दसु खः । शरीरयात मदयेकं मगाःगु पौष्टिक तत्व भवजं बियाच्चंगु दु । भवजय् धौ, सिसाबुसां पाचन प्रणालीयात ग्वाहालि जुइ । उकिं नेवाः भवजय् वैज्ञानिकता दु धाइ । नेवाः भवजय् मदयेकं मगाःगु घासा थुकथं दु :

१. बजि, २. वाउँचा, काउलि, ३. अचार, ४. फसि, ५. भुति, ६. दायेका तःगु ला, ७. कय्गू, ८. सिमि, ९. सियातःगु ला (भुटन), १०. पाउँ, ११. धौ, १२. सिसाबुसा, १३. अय्लाः, १४. थ्वं, १५. लैं चाना, १६. आलु छ्वं, १७. हँय्ला, १८. छ्याला, १९. छ्वय्ला, २०. खाया ला इत्यादि

भव्य थीथी कथंया दु :

१. प्यता घासा : प्यता घासा तयाः नं भव्य नइ । ल्वःचाःबलय् (मनू सिनाः प्यन्हु दइबलय्) प्यता घासा तयाः भव्य नयेगु चलन दु ।
२. च्याता घासा : नखःचखःबलय् च्याता घासा ज्वरे यानाः छेंय् भ्वछिसियां भव्य नइ ।
३. भिंनिता घासा : नखत्या सःतीबलय्, गुथिगानाय्, संस्कारया भव्यबलय् भिंनिता घासा तयाः भव्य नइ ।
४. चय्प्यता घासा : थाय्भु नइबलय् चय्प्यता घासा ज्वरे याइ । मचाजंक्व, इहि, बाःन्हाः, इहिपा, ज्याःजंक्वबलय् चय्प्यता घासा ज्वरे याइ ।

न्ह्यसः लिसः

क) न्ह्यसः नेवाःतय्सं न्हापानिसं नया वयाच्चंगु भ्वय्यात थौकन्हय् छु भ्वय् धाइ ?

लिसः नेवाःतय्सं न्हापानिसं नया वयाच्चंगु भ्वय्यात थौकन्हय् भ्वःभ्वय् (सुकू भ्वय्) धाइ ।

ख) न्ह्यसः नेवाःतय् छु छु संस्कार याइबलय् भ्वय् नयेगु चलन दु ?

लिसः मचा बूगु ब्यंकेबलय्, मचाजंक्व, इहि, बाःन्हाः, कय्तापुजा, इहिपा, ज्याःजंक्व, पाहांब्वना भ्वय्, घःसू भ्वय् इत्यादि संस्कारबलय् भ्वय् नइ ।

ग) न्ह्यसः मेगु छु छु बलय् नं भ्वय् नयेगु चलन दु ?

लिसः नखःचखःबलय् गथेकि : मोहनि, स्वन्ति, पाहांचःन्हे, देपुजाबलय् व गुथिइ नं भ्वय् नयेगु चलन दु ।

खँग्वः धुकू

खँग्वः धुकू

नेपालभाषा

नेपाली भाषा

अंग्रजी

घासा

परिकार

food items

धौ, सिसाबुसां

दही र फलफूलबाट

by curd and fruits

प्यता

चार थरी

four items

च्याता

आठ थरी

eight items

भिनिता

बाह्र थरी

twelve items

चय्प्यता

चौरासी थरि

eighty four items

याज्या

१. ज्वः लाकादिसँ :

क) नेवाःतय्गु भवय्यात

ख) भव्य् नइबल्य्

ग) इहिपा याइबल्य् नं

घ) गुथिगानाय् भव्य् नइबल्य् नं

ङ) नेवाःतय्सं ज्वरे याना नइगु भव्य्

भिंनिता घासा तयाः भव्य् नइ ।

थौकन्ह्य् इवःभव्य् नं धाइ ।

थाय्भु नकेगु चलन दु ।

छगू सन्तुलित आहार खः ।

उकिं पौष्टिक तत्व बियाच्चनी ।

२. क्वय् बियातःगु न्त्यसःया लिसः बियादिसँ :

क) भव्य् गबल्य् गबल्य् नइ ?

ख) भव्य् नइबल्य् छु छु घासा तइ ?

ग) छि भव्य् भायाबल्य् छु छु घासा दु ? च्वयादिसँ ।

घ) थाय्भुइ ग्वःता घासा तयाः भव्य् नइ ?

ङ) भिंनिता घासा गबल्य् गबल्य् छ्यली ?

३. खँपुइ छ्यलादिसँ :

क) मोहनि

ख) स्वन्ति

ग) सिसाबुसा

घ) धौ

ङ) ला

च) फसि

छ) वाउँचा

ज) पाउँ

झ) अचार

ञ) छ्वय्ला

४. परियोजना ज्या : छँजःपिंके न्यनेकने यानाः इवःभवज्य् नकीगु घासा छसिकथं गथे यानाः नकी ? छु छु घासा ग्वःकः तक लिसा तयाः नकी ? भव्य्या अन्तय् गय् यानाः भव्य् क्वचायेकी धइगुबारे च्वयाः ब्वनेक्वथाय् ब्वनादिसँ ।

क्रियाकलाप

भव्य् नयाच्चंगु भिडियो क्लिप व किपा क्यनादिसँ । च्वय् बियातःगु घासाया बारे खँलाबल्हा यानादिसँ । थ्व भव्य्यागु वैज्ञानिकता, गबल्य् नइगु, थीथी घासा तयाः नयेगु चलनबारे खँलाबल्हा याकादिसँ । मस्तय्त ग्वःता घासा दु वःकू हे कुचा भवँतय् घासाया नां च्वकादिसँ । मस्तय्त भवःछुनाः भवं वा लप्ते लायाः, घासा धयाः भवंया कुचा तयाः भव्य् नयेगु ज्याभवः याकादिसँ, गुकिं यानाः मस्तय्सं भवःभव्य्यागु महत्व थुइ । भ्नीगु म्हायात माःगु पौष्टिक तत्व थीथी घासां ब्युगुबारे खँलाबल्हा यानादिसँ ।

२.५ धुकू ज्वलं

सिकाइ उपलब्धि :

धुकू ज्वलंया नां धायेफइगु

(पाठ्यघण्टि ल्या: ८)

नेवाःतय् छैय् धुकू क्वथा नं दइ । धुकू क्वथाय् थःगु परिवारयात मजिमगाःगु सामान तयेगु याइ । थ्व क्वथाय् न्हिन्हिं छयलेमाःगु ज्याभः तइ मखु । थन गबलें गबलें जक ज्याय् छयलीगु सामान तइ । धुकुतिइ जाकि, बजि, चिकं, बूबः अय्लाः, थ्वं तइगु थलबल व मेमेगु सामान तइ । धुकुतिइ बसजाः ज्वलं, भकारी, खासि, फ्वसि, त्यप, घः, अन्ति, पाथि, दाला, बाता आदि नं तयेगु याइ ।

न्ह्यसः लिसः

क) न्ह्यसः धुकुतिइ अप्वः यानाः गज्यागज्यागु ज्वलं तयेगु याइ ?

लिसः धुकुतिइ अप्वः यानाः नयेगु ज्वलं तयेगु याइ ।

ख) न्ह्यसः नखत्याबलय् छयलीगु ज्वलं गन तयेगु याइ ?

लिसः नखत्याबलय् छयलीगु ज्वलं धुकुतिइ तयेगु याइ ।

खँगवः धुकू

खँगवः धुकू

नेपालभाषा	नेपाली भाषा	अंग्रजी
धुकू	ढुकुटी	store room
न्हिन्हिं	दिनदिनै	daily
छयलीगु	प्रयोग हुने	using
जाकि	चामल	rice
बजि	च्यूरा	beaten rice
चिकं	तेल	oil
अय्लाः	रक्सी	wine
थ्वं	जाँड	rice beer
घः	गाग्री	metel jar
अन्ति	रक्सी राख्ने भाँडो	wine pot

याज्या

१. ज्वः लाकादिसँ :

क) अय्लाः तइगु थल	फवसि
ख) जाकि दायेगु थल	घः
ग) लः तइगु थल	पाथि
घ) ला दायेकीगु थल	अन्ति
ङ) तरकारी दयेकेत माःगु	चिकं

२. प्वंगु थासय् जायेकादिसँ :

- क) भ्वय् नइबलय् अय्ला: लुइ । (अन्तिं / करुवां)
- ख) यक्व ला दायेकेत छ्यली । (कसौरी / फ्वसि)
- ग) बजि, जाकि दायेत छ्यली । (घ: / पाथि)
- घ) यक्व वा तया तयेत छ्यली । (दाला / भकारी)
- ङ) त्यपय् अप्व: याना: तइ । (जाकि / ल:)

३. क्वय् बियात:गु न्त्यस:या लिस: बियादिसँ :

- क) धुकू छुकियात धाइ ?
- ख) छिगु धुकुतिइ छु छु सामान दु ?
- ग) दालाय् छु छु तइ ?
- घ) फ्वसि छु यायेत छ्यली ?
- ङ) धुकुतिइ दइगु ज्वलं मध्ये छगूयागु किपा च्वयादिसँ ।

३. परियोजना ज्या :

धुकुतिइ अप्व: याना: छु छु ज्वलं तइ धका: थ: मां-बायाके न्यना: छसिकथं च्वयादिसँ ।

क्रियाकलाप

मस्तय्त थ:थ:गु छँया धुकुतिइ तइगु ज्वलंया नां न्यँन्यं बोर्डय् छम्ह मचायात च्वकादिसँ । धुकूया किपा क्यना: थुकी छु छु ज्वलं दु, थुकी गज्यागज्या:गु सामान तइ धइगुबारे मस्तय्त थ:गु अनुभव धायेकादिसँ । मस्तय्गु पुच: दयेका: धुकुतिइ तइगु ज्वलंया नां च्वकादिसँ । सुनां अप्व: ज्वलंया नां बीफइ धका: धेंधेंबल्ला: कासा याकादिसँ । ज्वलंया नां व किपा ज्व:लाकेगु कासा म्हितकादिसँ ।

२.६ मिसालं

सिकाइ उपलब्धि :

मिसालं, पर्सि, गा बारे धायेफइगु ।

(पाठ्यघण्टि ल्या: ८)

२.६.१ पर्सि :

मिसामचा तःधी जुलकि पर्सि सिनी । पतासियात चिहाकलं पर्सि धाःगु खः । थ्व न्त्यागु इलय् नं सिने ज्यूगु वसः खः । थौकन्हय् सिनीगु पर्सि भिनिक्नु हाकःति दइ । पर्सि थीथी कथंया दइ :

- क) इहि पर्सि : मिसामस्तय् इहि याइबलय् पर्सि सिनेगु याइ । थ्व इहि याइबलय् तःधी जूगु ल्याखं सिंकी ।
- ख) बाऱ्हाः पर्सि : थौकन्हय् बाऱ्हाः तइबलय् बाऱ्हाः पर्सि सिंकी ।
- ग) छितः पर्सि : नेवाःतय्सं सिनीगु फवःफवः स्वां बुट्टा दुगु पर्सि छितः पर्सि खः । थ्व सुति मलमलयागु जुइ ।
- घ) हाकु पतासि : थ्व ज्यापुनीतय्सं सिनी । थौकन्हय् सभा, समारोह व ब्वज्याय् हाकु पतासि सिनेगु याइ । थ्व नेपाःया हे मौलिक पतासि खः । थुकी हाकुगु भूमिइ ह्याउंगु किनारा बाला तयातःगु दइ ।
- ङ) थाना पर्सि : थ्व पर्सि तानय् थानातइगु सुतिया पर्सि खः । थ्व पर्सि अप्वः यानाः छेँय् भुतुलिइ च्वनाः ज्वरे याइबलय् सिनी । अथे हे मचा बुइबलय् मांपिसं सिनेगु याइ ।
- च) नाइलन पर्सि : मेसिनं थानातइगु व नाइलनया कां दयेकातइगुलिं थ्व पर्सि हलुका जुइ । थ्व पिहां वनेत व भ्वय्बलय् सिनी ।
- छ) दोपत्ता पर्सि : इहिपा याइबलय् भम्चा व भम्चाया छेँ खलःछिं, सिनी । थौकन्हय् भ्वय् वनेत नं सिनेगु याइ ।

२.६.२ गा :

थ्व सामान्यतया म्हय् पाछाइगु वसः खः । गा थीथी कापःयागु दइ :

- क) डम्बर कुमारी : थ्व स्वबः दुगु छेंय् हे न्यइगु गा खः । न्हूमह भम्चां बर्खां ढाकाया गा न्यइ ।
- ख) थाना गा : थ्व सुति कापःया थाना तःगु गा खः ।
- ग) भुलाय् गा : थ्व रेशमया कां दयेका तइ ।
- घ) दोलाई गा : थ्व दुने कपाय् तयाः तके यानाः चिकुलां न्यइगु गा खः । थ्व गा मिसा नापं मिजंतय्सं नं न्यइ ।
- ङ) भुवादारी गा : थ्व सुतिया भुवा दुगु गा खः । थ्व विदेशं आयात जूगु गा खः ।
- च) रेशम गा : थ्व तसकं मूवंगु रेशमया कीया कां दयेका तःगु सालुगु गा खः ।
- छ) तासया गा : थ्व भम्चा जुइबलय्, ब्याहा याइबलय् लसकुस याइपिन्सं न्यइगु गा खः । अथेहे थीथी कर्म याइबलय् नं तासया गा छ्यली । गथे मचा जंक्व, कय्तापुजा, इहि, बाह्राः तइबलय् तासया गां न्ययेकी ।
- ज) पस्मिना गा : थ्व कास्मिरी दुगुया छातिया सं दयेका तःगु खः । उकिं पस्मिना गा तसकं लुमुसे च्वनी ।

खंग्वः धुकू
खंग्वः धुकू

<u>नेपालभाषा</u>	<u>नेपाली भाषा</u>	<u>अंग्रजी</u>
पाछाइगु	ओढ्ने	draped over the shoulders
चिकुलां	जाडोमा	in the winter
सालुगु	पातलो	thin
लसकुस	स्वागत	welcome
छ्यली	प्रयोग गर्छ	using
लुमुसे	न्यानो	warm

याज्या

१. प्वंगु थासय् जायेकादिसँ :

- क) छितः पर्सि तय्सं सिनीगु पर्सि खः । (सँय् / नेवाः)
- ख) मचा बुइबलय् सिनीगु पर्सि खः । (थाना पर्सि / नाइलन पर्सि)
- ग) भम्चा जुइबलय् गां न्यइ । (दोलाई / तासया)
- घ) ह्याउँगु व हाकुगु भूमि दुगु पर्सि खः । (दोपत्ता / हाकु पतासि)
- ङ) पस्मिना गा कां दयेकी । (रेशम कीया / कास्मिरी दुगुया)

२. क्वय् बियातःगु न्ह्यसःया लिसः बियादिसँ :

- क) इहि पर्सि गबलय् सिनी ?
- ख) दोपत्ता पर्सि गबलय् सिनी ?
- ग) तासया गा सुनां, गबलय् न्यइ ?
- घ) छिकपिनि मामं सिनीगु पर्सि व गाया नां च्वयादिसँ ।
- ङ) पर्सि व गा सुनां न्यइ ?

३. परियोजना ज्या : छिगु छँय् सुनां सुनां गज्याःगु पर्सि व गां न्यइ ? नां च्वयादिसँ ।

क्रियाकलाप

किपा क्यनाः थीथी पर्सिया बारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ । छु पर्सि गबलय्, सुनां सिनी व छुकियागु दयेकातइ धकाः खँल्हाबल्हा यानादिसँ । अथे हे गाबारे नं खँल्हाबल्हा यानादिसँ - गज्याःगु गा गबलय् व सुनां न्यइ आदि । मस्तय्त प्यंगू पुचः दयेकाः छगू पुचलं थ्वबारे न्ह्यसः न्यंकेगु व मेगु पुचःयात लिसः बीकेगु, छिंसा ल्याः नं बीगु । अथे हे निगू पुचलं स्वंगूगु पुचःयात न्ह्यसः न्यंकेगु । अन्तय् अप्वः ल्याः हःगु पुचःयात सिरपाः बियादिसँ । पर्सि व गाबारे मस्तय्त धात्येयागु ज्वलं क्यनेगु कुतः यानादिसँ । अथे हे व्वनेकुथिइ दुपिं मिसातय्सं गज्याःगु पर्सि व गा छ्यलाच्वन धइगुबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ ।

३.१ पि ध्यनेगु व घ्यः-कस्ति नकेगु

सिकाइ उपलब्धि :

पि ध्यनेगु व घ्यः-कस्ति नकेगुबारे बयान यायेफइगु ।

(पाठ्यघण्टि ल्याः ४)

३.१.१ पि ध्यनेगु

जन्म जूम्ह मचायात रक्षा यायेगु निंतिं पि ध्यनेगु याइ । जिफ्वलय् पि तयाः लुँ-वहःया ख्वःचां पि ध्यनी । पि ध्यनाः मचायात म्वःलहुकी । दानकर्म याइ । पि ध्यने धुंकाः जयबिलि (सूतक) क्यनी । पि ध्यनकि भिं जुइ धाइ ।

३.१.२ घ्यः-कस्ति नकेगु

थ्व क्रिया मचाबू ब्यंकेबलय् याइ । विधिकर्म अनुसार मचायात लसकुस याइ । वंगल सिमाया हलय् घ्यः कस्ति तइ । माःमाःपिंत छायाः घ्यः-कस्ति फ्ययेकेगु याइ । थुकी साखः नं ल्वाकछ्यानाः घृतमधुप्राशन धकाः नकी ।

न्त्यसः लिसः

क) न्त्यसः छाया लुं वहःया खःचां पि ध्यनी ?

लिसः लुंयागु गुण यक्व दु । थुकिं छाति बल्लाकी । आयु ताःहाकयेकी । ख्वाल्य् चमक दइ । नवायेगु शक्ति बल्लानाः मचां याकनं खँ ल्हाइ । पवित्र जुइ । म्ह बल्लाइ, मिखा तेल्लाइ । बुद्धिमान जुइ । उकिं लुं-वहःया खःचां जिप्वल्य् दिकाः पि ध्यनेगु यानातःगु खः ।

ख) न्त्यसः वंगलसिमाया हल्य् तयाः छाया घ्यः, कस्ति व साखः नकी ?

लिसः तसकं पोष दुगु, सिचुसे च्वंगु, पचे यायेफइगु, प्वाःयागु विकार नाश याइगु, पित्तल्व्य्, मुसु वइगु, हिया विकार नाश जुइगुलिं थ्व मचायात नकी । वंगलसिमाया हः शुद्ध जूगुलिं थुकी तयाः नकी ।

ग) न्त्यसः घ्यःया गुण छु छु दु ?

लिसः घ्यः स्वादिष्ट, मिखायात बांलाइगु, पित्तल्व्य्, हिया विकार आदि नं नष्ट याइ ।

खंग्वः धुकू

खंग्वः धुकू

नेपालभाषा

पि ध्यने

खःचां

म्बःल्हकी

भिं

लसकुस

घ्यः

वंगलसिमा

हल्य्

ल्वाकछ्याना

नेपाली भाषा

नाभि छेदन

अस्तुराले

नुहाइदिन्छ

असल

स्वागत

घ्यू

पीपलको बोट

पातमा

मिसाएर

अंग्रजी

navel cutting

razor

bathing

genuine

welcome

ghee

peepal tree

in the leaf

mixing

याज्या

१. पाय्छि जू मजू च्वयादिसँ :

- क) मचाया रक्षाया तिंतिं पि ध्यनेगु याइ ।
- ख) पि ध्यनेगु धयागु आंगसा चाइगु खः ।
- ग) पि ध्यनकि मचाया भिं जुइ ।
- घ) घ्यः-कस्तिं मचायात स्वस्थ याइ ।
- ङ) घ्यःलं भीगु म्हयात बल्लाकी ।

२. क्वय् बियातःगु न्ह्यसःया लिसः बियादिसँ :

- क) जिफ्वः धाःगु छु खः ?
- ख) ख्वःचा धाःगु छु खः ?
- ग) नाभि धाःगु छु खः ?
- घ) घ्यः-कस्तिइ मेगु छु नं ल्वाकछ्याइ ?
- ङ) मचायात घ्यः कस्ति छुकी तयाः फ्ययेकी ?

३. परियोजना ज्या :

छँजःपिंके न्यनेकने यानाः पि ध्यनेगु व घ्यः-कस्ति नकिइबलय् यागु ज्वलंया नांधलः च्वयादिसँ । ब्वने क्वथाय् ब्वनादिसँ ।

क्रियाकलाप

थ्व पाठ मस्तय्त जानकारी जक बियादिसँ । भीगु संस्कारय् न्ह्याना वयाच्चंगु थुजाःगु ज्याखँया महत्वबारे थुइकादिसँ । थुकिया बारे ब्वनेक्वथाय् नाटक याकादिसँ ।

३.२ मचाबू ब्यंकेगु

सिकाइ उपलब्धि :

मचाबू ब्यंकेगु बारे बयान यायेफइगु ।

(पाठ्यघण्टि ल्या: ४)

मचा बुइधुंका: नेवा:तयूगु संस्कारकथं ब्यंकेमा:गु चलन दु । मचाबू ब्यंकेगु संस्कार धयागु मचा अबुयात ल:ल्हाना: अबुयात म्हसीके बीगु ख: । उकिं मचाबू ब्यंकीबलय् दिरि अजिं मचायात अबुम्हेसित ल:ल्हाना बीगु ख: । उबलय् फुकीपिं नं स:तातइ । नेवा:तयू थ:थ:गु चलनकथं भिन्हुं, खुन्हुं, प्यन्हुं, भिंछन्हुं ब्यंकेगु याइ । सोमवा: वा बुधवा: ब्यंकेगु लाकी मखु । मचाबू ब्यंकीबलय् मचा व मांयात लासाय् तइ । लासाया त:लय् सु निपु तयेगु याइ । लिपा सु दिरि अजिं छ्वासय् वांछ्वयेयंकी । मां व मचायात नी याका:, तुख्व: च्याका:, मि पंका: चिकं बुकाबी । वयां लिपा मेपिसं न्हिन्हिं चिकं बुकी । छ्वास अजिमा व मेमेपिं द्य:पिंत पुजा याना: भव्यज्वलं छाइ । अथे हे आगंद्य: पुज्याना: १२ ब्व आगंब्व तइ । मचाया मांअबुयात नापं फ्यतुका: दिरि अजिं बौयात मचा ल:ल्हाइ । गुलिस्यां सगं बिया: नं मचा ल:ल्हाइ । दिरि अजिं अज: फया: मचायात न्हिन्हिं उइकेत त्व:ताथकी । अजलं मचाया मिखा बांलाइगु वा मिखाया ल्वय् मदइगु विश्वास दु ।

खँग्व: धुकू

खँग्व: धुकू

नेपालभाषा

नेपाली भाषा

अंग्रजी

ब्यंकेगु

न्वारान

naming ceremony

सु निपु

पराल दुइटा

two paddy straw

तुख्व:

उखु पेलेर रस भिकिसके

sugarcane pulp

पछिको छोक्रा

चिकं

तेल

oil

याज्या

१. प्वंगु थासय् जायेकादिसँ :

- क) न्हापां ब्रूह नःलि मचा ब्रूगु ब्यंकेमाः । (खुन्हुं / प्यन्हुं)
- ख) लासाया तःलय् सु तयेगु याइ । (निपु / प्यपु)
- ग) छ्वास अजिमा व मेमेपिं द्यःपिंत पुजा यानाः छाइ । (मरि / भ्वय्ब्व)
- घ) दिरि अजिं मचाया यात मचा लःल्हाइ । (मां / बौ)
- ङ) अजलं मचाया बांलाइ । (मिखा / न्हाय्)

२. क्वय् बियातःगु न्ह्यसःया लिसः बियादिसँ :

- क) मचाबू ब्यंकेगु ज्या सुनां याइ ?
- ख) मचाबू ब्यंकीकुन्हु दिरि अजिं छु छु ज्या याइ ?
- ग) सु सु द्यःयात पुजा यानाः भ्वय्ज्वलं छाइ ?
- घ) मचायात छाय् अजः उइकेमाःगु खः ?
- ङ) दिरि अजिं सुयात मचा लःल्हाइ ?

३. परियोजना ज्या : छिगु छँजः वा जःलाखःलाय् मचाबू ब्यंकाच्वंगु स्वयाः थःगु खँत च्वयादिसँ ।

क्रियाकलाप

मचाबू ब्यंकेगु ज्या छसिकथं खँल्हाबल्हा यानादिसँ । किपा क्यनाः अजिया व मांअबुया ज्याबारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ । अजःयागु महत्वबारे मस्तय्गु थःगु अनुभव धायेकादिसँ । मस्तय्त न्हूगु खँगवः तःकःमछि धायेकादिसँ ।

४.१ लःया स्रोत

सिकाइ उपलब्धि :

ल्वहंहिति, लुंहिति, पुखू (रानीपुखू, नागपुखू), तुं, बुंगा: म्हसीकेफइगु व थुकिया महत्वबारे धायेफइगु ।
(पाठ्यघण्टि ल्या: ६)

लः न्ह्यागु यायेत नं मज्जिमगाःगु वस्तु खः । न्हापा न्हापा नेवाःतय् लः कायेत ल्वहंहिति, लुंहिति, पुखू, तुं व बुंगाः दयेकातइ ।

४.१.१ ल्वहंहिति व लुंहिति

ल्वहंतय् लः वये छिंक जवंखवं थकयाः दथुइ धःथें गाःवंकाः लः हायेकातःगु ल्वहंयात ल्वहंहिति धाइ । ल्वहंहितिइ थीथी क्पिपा क्पियातःगु दइ । लः क्वय् न्ह्यानाच्चनीगु जूगुलिं ल्वहंहिति जमिन सिबें क्वय् लाइ । उकिं ल्वहंहितियात गाःहिति नं धायेगु याः । ल्वहंतय् किसि, फैंचा, गरुडया म्हुतुं लः न्ह्यानाच्चंगु क्पिपा क्पियातःगु दइ । ल्वहंहिति हायाच्चंगु

थासय् गनं नारायणद्यःया मूर्ति नं तयातःगु दु । गनं ल्वहंहिति दुगु थासय् शिवलिङ्ग व चीभाः नं दइ । ल्वहंहिति न्ह्याबलें लः हायाच्चनीगु हिति खः । अथे म्हुतुं लः पिहां वयाच्चंगु थासय् लुं सियातःगु नं दइ । अज्याःगु हितियात लुंहिति धाइ । धरहरा न्ह्यःनेपाखे लुंहिति दु । न्हापा न्हापा लुं-लः लाकाः ख्वाःसिल वा म्वःल्हुल धाःसा शुःद्ध जुइ धाइ ।

न्ह्यसः लिसः

- क) न्ह्यसः ल्वहंहिति छाया् धयातःगु खः ?
 लिसः ल्वहंयागु हिति जूगुलिं ल्वहंहिति धाःगु खः ।
- ख) न्ह्यसः ल्वहंहितिइ लः गनं वयाच्चनी ?
 लिसः ल्वहंहितिइ लः जमिनया दुनेनिसें बुया वयाच्चनी ।
- ग) न्ह्यसः लुंहिति गन गन दु ?
 लिसः लुंहिति यें, यल व ख्वपय् दु ।

खँवः धुकू

खँवः धुकू

नेपालभाषा	नेपाली भाषा	अंग्रजी
ल्वहँतय्	ढुंगामा	in the stone
गाः म्हुयाः	खाल्डो खनेर	trench
न्ह्याबलें	जहिले पनि	every time

याज्या

१. प्वंगु थासय् जायेकादिसँ :

- क) ल्वहँतय् थीथी क्पिपा क्पिया: ल: हायेकात:गु हितियात धाइ । (ल्वहँहिति / कलहिति)
- ख) ल्वहँहितिआत लँसिया त:सा नं धाइ । (लँहिति / वह:हिति)
- ग) हिति न्ह्याबलें ल: हायाचवनी । (पुखू / ल्वहं)
- घ) ल्वहँहितिइ ल: वयाचवनीगुलिं सकलें वया: का वइ । (ल: / अय्ला)
- ङ) ल्वहँहिति दुथाय् चीभा:, नं दु । (राजमति / शिवलिङ्ग)

२. क्वय् बियात:गु न्ह्यस:या लिस: बियादिसँ :

- क) ल्वहँहितिं छु वइ ?
- ख) ल्वहँहितिइ छु छु क्पियातइ ?
- ग) ल्वहँहितिआत छु हिति नं धाइ ?
- घ) ल्वहँहिति दुथाय् छु छु च:या मूर्ति वइ ?
- ङ) गज्या:गु हितियात लँहिति धाइ ?

३. परियोजना ज्या : छिगु छँ सतिक ला:गु ल्वहँहितिइ छु छु खनादिया ? छसिकथं च्वया: पासापिंत न्यंकादिसँ ।

क्रियाकलाप

मस्तय्त ल: छु छु यायेत मा:, ल:या स्रोत छु छु ख: आदिया बारे खँलाबल्हा याकादिसँ । क्पिपा क्यना: ल्वहँहितिआ बारे बयान, ल: गनं वल जुइ, ल्वहँहितिइ छु छु च:पिं दु आदि खँय् खँलाबल्हा याकादिसँ । ल्वहँहिति व लँहितिइ छु पा: खँलाबल्हा याकादिसँ । ल्वहँहितिआ क्पिपा च्वज्याया धेंधेंबल्ला कासा याकादिसँ । ब्वनेकुथिं सतिक ला:गु ल्वहँहितिआ भ्रमण याकादिसँ । ल्वहँहितिइ मस्तय्सं खंगु खँत च्वकादिसँ । अन च्वंगु शिलालेख ब्वंकेत ग्वाहालि यानादिसँ ।

४.१.२ रानीपुखू व नागपुखू

येँ देसय् थःपिंत माःगु लःया लागि पुखू दयेकाः नं व्यवस्था यानातःगु दु । जमिनया तःलय् लः दइ । अथे जूगुलिं जमिन म्हुयाः लः मुंकातइगु खः । थाय्थासं लः हयाः मुंकाः पुखू दयेकातःगु नं दु । जुजु प्रताप मल्लं थः रानीया नामं पुखू दयेकाब्यूगुलिं पुखूया नां रानीपुखू जूगु खः । थ्व पुखू येँया दथुइ लाः । रानीपुखूया दथुइ लाक बालगोपालेश्वर महाद्यःया देगः दु । किजापुजाकुन्हु छक जक थ्व देगः चायेकेगु याइ । उकुन्हु किजा मद्रुपिं ततापिं व तता मद्रुपिं किजापिं अन पुजा याःवइ । अथे जुयाः थ्व द्यःयात किजाद्यः नं धाः । नारायणहिंतिं पूर्वपाखे नागपुखू दु । थ्व पुखूया नामं हे थ्व थाय्या नां नागपुखू जूगु खः । लः दुगु पुखूया दथुइ लाक नाग धस्वानाच्चंगु दु । पुखूया छचाःखेरं चा हिलेत पार्क नं दयेकातःगु दु । शुक्रवाःपतिकं थन पुजा यायेगु याः । नागपञ्चमीकुन्हु पुखू सुचुकुचु यानाः नागयात पुजा याइ । अबलय् थन मेला नं जुइ ।

न्ह्यसः लिसः

क) न्ह्यसः रानीपुखूयात छु पुखू नं धाइ ?

लिसः रानीपुखूयात न्हूपुखू नं धाइ ।

ख) न्ह्यसः रानीपुखूया दथुइ च्वंम्ह महाद्यःयात छु धाइ ?

लिसः रानीपुखूया दथुइ च्वंम्ह महाद्यःयात बालगोपालेश्वर धाइ ।

ग) न्ह्यसः येँया नागपुखुलिइ च्वंम्ह नागयात गबलय् पुजा याइ ?

लिसः येँया नागपुखुलिइ च्वंम्ह नागयात शुक्रवाःपतिकं पुजा याइ ।

खँगवः धुकू

खँगवः धुकू

नेपालभाषा

पुखू दयेकाः

म्हुयाः

मुंकाः

दथुइ

धस्वानाच्चंगु

नेपाली भाषा

पोखरी बनाएर

खनेर

जम्मा पारेर

बिचमा

उभिएको

अंग्रजी

to build a pond

digging

collecting

in the middle

standing

याज्या

१. प्वंगु थासय् जायेकादिसँ :

- क) जमिन म्हुयाः लः मुंका तःगु थाय्यात धाइ । (ल्वहंहिति / पुखू)
- ख) जुजु प्रताप मल्लं थीथी तीर्थया लः हयाः दयेकूगु खः । (जुजुपुखू / रानीपुखू)
- ग) बुँज्या यायेत लः माःगुलिं दयेकातःगु खः । (पुखू / हिति)
- घ) पुखुलिइ नं ह्वइ । (तफ्वः स्वां / पलेस्वां)
- ङ) गाः वंगु थासय् लः मुनां तुं च्वन धाःसा जुइ । (पुखू / हिति)

२. क्वय् बियातःगु न्ह्यसःया लिसः च्वयादिसँ :

- क) नेवाःतय्सं थःपिंत माःगु लःया व्यवस्था गथे यानाः याःगु दु ?
- ख) पुखू गथे यानाः दयेकी ?
- ग) रानीपुखू सुनां गथे यानाः दयेकातःगु खः ?
- घ) यँया नागपुखुलिइ छु दु ?
- ङ) यँया नागपुखुलिइ गबलय् मेला जुइ ?

३. परियोजना ज्या :

रानीपुखुलिइ व नागपुखुलिइ छु छु दु धकाः छँजःपिंके न्यनेकने यानाः च्वयादिसँ । ब्वनेक्वथाय् ब्वयादिसँ ।

क्रियाकलाप

पुखूयागु बनोट व गय् यानाः दयेकातल धइगु खँय् खँल्हाबल्हा यानादिसँ । किपा क्यनाः रानीपुखू दयेकूगु बाखं कनादिसँ । मस्तय्सं गन गन पुखू खंगु दु धायेकादिसँ । ब्वनेकुथिइ सतिक लाःगु पुखूया भ्रमण याकादिसँ । पुखूया लः छु ज्याया लागि छयली खँल्हाबल्हा याकादिसँ ।

४.१.३ तुं

त्वाल्य्, चुक्य्, ननिइ, बाहालय् आदि थासय् मनूतय्त माःगु लःया लागिं चाकलाक जमिन (बँ) म्हयाः दयेका तःगु तुं खः । तुंथिइ च्वंगु लः कायेगु लागिं बाल्टिन वा घःचालय् खिपः चिनाः लः तुयाः सालाकायेगु याइ । तुं लःया मुहान वा जमिन दुने च्वंगु लः छेंज्याया लागिं छ्यली । तुंथिइ नागया आसन धकाः पुई हायाः पुजा यायेगु नं याः । दँय् छक्कः सिथिनखःकुन्हु तुंथिइ दुने च्वंगु फोहोर सफा याइ । न्हापा तुंया लः त्वनेगुनिसें कयाः छेंज्यायालागिं नं छ्यलेगु याः । तुंथिइ च्वंगु लः कायेमाल कि खिपतय् लः थल चिनाः लः साला काइ । थौकन्हय् पम्प तयाः साला कायेगु याइ । ल्हातं साला कायेगु हायण्ड पम्प नं दु । मेसिन तयाः बिजुलिं नं लः साला कायेगु याः । थौकन्हय् छेंय् छेंय् लःया लागिं तुं दयेकेगु जुल । पुलांगु तुं त्वाःत्वाल्य्, बहाः, चुक, ननि फुकसिनं छ्यलेगु याइ । थौकन्हय् छेंखापतिं थःथःगु तुं दयेका तःगु दु ।

न्ह्यसः लिसः

क) न्ह्यसः तुंथिइ लः गनं वइ ?

लिसः जमिनया क्वय् लः दइगुलिं क्वथ्यंक म्हयातःगुलिं तुंथिइ लः वइ ।

ख) न्ह्यसः जमिनया लः नं तुंथिइ वनी ला ?

लिसः जमिनया लः नं तुंथिइ वनाः मुंवनी ।

ग) न्ह्यसः तुंथिइ पुई हायेगु धाःगु छु खः ?

लिसः तुंथिइ पुई हायेगु धाःगु कपाय्यागु नाग थें दयेकाः तुंथिइ पुज्यायेगु खः ।

खँग्वः धुकू

खँग्वः धुकू

नेपालभाषा

तुं

चाकलाक

घःचालय्

खिपः

लः सालाकायेगु

नेपाली भाषा

इनार

वृत्ताकार

घिर्नीमा

डोरी

पानी तान्ने

अंग्रजी

well

circular

in the pulley

rope

to pull water

याज्या

१. प्वंगु थासय् जायेकादिसँ :

- क) तुंथिइ सुख्खाबलय् लः जुइ । (आपाः / म्हो)
- ख) तुंथिइ पुजा यानाः पुईँ हाइ । (नागयात / महाद्यःयात)
- ग) बलय् तुं सफा याइ । (पाहांचःहे / सिथिनखः)
- घ) थौंकन्ह्य् पम्प तयाः लः सालेगु याइ । (ल्हातं / तुतिं)
- ङ) थौंकन्ह्य् नं तुं दयेका तःगु दु । (छँखापतिं / तुं)

२. क्वय् बियातःगु न्त्यसःया लिसः बियादिसँ :

- क) तुं छा्य् दयेकी ?
- ख) तुंथिइ गनं लः वनी ?
- ग) तुंथिइ सुयागु पुजा याइ ?
- घ) तुं गबलय् सफा याइ ?
- ङ) तुंया लः गय् यानाः काइ ?

३. परियोजना ज्या : छिं तुंया अवलोकन यानादिसँ । तुंया बारे अनच्च्वंपिलिसे खँल्हाबल्हा यानादिसँ । अनं वःगु खँत च्वयाः ब्वनेक्वथाय् ब्वयादिसँ ।

क्रियाकलाप

तुंया बारे मस्तय्त थःथःगु खँत धायेकादिसँ । तुंयागु महत्वबारे खँल्हाबल्हा याकादिसँ । तुंथिइ गय् लः मुनाच्च्वनी, गय् यानाः सफा याइ, गबलय् सफा याइ आदि खँय् खँल्हाबल्हा याकादिसँ । तुंया क्पिपा च्वकाः धेंधेंबल्लाः कासा यानादिसँ ।

४.१.४ बुंगा:

जमिनया तःलं लः बुलुहुं बुया वइगु गाःयात
बुंगाः धाइ । विशेष यानाः बुँइ वा द्यःद्यःपिनिगु
थासय् लःया मुहानयात व्यवस्थित यायेत बुंगा
दयेकातःगु दइ । बुंगाः चिकिचाधंक दयेकातइ ।
बुंगालय् लः मुनाच्चनी । बुँइ ज्या याइबलय्
माःगु लः बुंगाःचाय् कायेगु याइ । द्यःद्यःपिंथाय् दुगु बुंगाःचां द्यःपिनि पुजाया लागि लः
कायेगु याइ । बुंगाःया लः सफा यानातयेगु लागि अंगः दना छत तथाः दयेकातयेगु नं
याः । बुँइ जूसा बुंगाःयात खुल्ला त्वतातइ । बुंगाःया लः लंजुवाःतय्सं नं त्वनेगु याः ।

न्त्यसः लिसः

क) न्त्यसः बुंगाः छु खः ?

लिसः जमिनया तःलं बुयाः थहां वःगु लः मुनाच्चंगु गाः हे बुंगाः खः ।

ग) न्त्यसः किपुलिइ गन बुंगाः दु ?

लिसः किपुलिइ चोभाःद्यःया बुंगाः दु ।

ख) न्त्यसः यलय् गन गन बुंगाः दु ?

लिसः यलय् वज्रवाराही व कुम्भेश्वरय् बुंगाः दु ।

खँग्वः धुकू

खँग्वः धुकू

नेपालभाषा

बुंगाः

बुँइ

चिकिचाधंक

लः मुनाः

छत

लंजुवाःतय्सं

नेपाली भाषा

कुवा

खेतमा

सानो पारेर

पानी जमेर

छाना

बटुवाहरुले

अंग्रजी

water pit

in the field

reducing the size

stagnant water

roof

by travellers

याज्या

१. प्वंगु थासय् जायेकादिसँ :

- क) जमिनया तःले बुयाः थहां वःगु लः यात धाइ । (ल्वहंहिति / बुंगाः)
ख) बुया वःगु लः बुंगाः खः । (जमिनया तःलं / जमिनया च्वं)
ग) बुंगाःया लः सिलेत दयेकातःगु खः । (ल्हाः, तुति, ख्वाः / वसः)
घ) बुँइ च्वंगु बुंगाः । (त्वपुया तइ / त्वपुया तइ मखु)
ङ) किपुलिइ नं बुंगाः दु । (वज्रबाराहीया / चोभाःच्चःया)

२. क्वय् बियातःगु न्ह्यसःया लिसः बियादिसँ :

- क) बुंगाः गथे जुयाः दयावइ ?
ख) बुंगाःया लः छु छु यायेत छ्यली ?
ग) बुंगाः छाय् त्वपुयातइ ?
घ) बुँइ बुंगाः छाय् त्वपुया तइमखु ?
ङ) यलय् गन गन बुंगाः दु ?

३. परियोजना ज्या : छँजःपिंके न्यनेकने यानाः बुंगाःया बारे बःचाहाःकगु च्वसु च्वयादिसँ । ढ्वने क्वथाय् ढ्वनादिसँ ।

क्रियाकलाप

मस्तलिसे बुंगाःया बनोटबारे खँल्हाबल्हा याकादिसँ । बुंगाःया लः छु छु यायेत छ्यली, गन गन बुंगाः खनागु दु आदि खँल्हाबल्हा यानादिसँ । पुखू व बुंगाःया दथुइ छु पाः, बुंगाःया छचाःखेरं छु छु दइ आदि खँल्हाबल्हा यानादिसँ । येँय् चावहिया लँय् लाःगु बुंगाःया भ्रमण याकादिसँ । अन खंगु खँत च्वकादिसँ ।

४.२ भिंघः व महाघः

सिकाइ उपलब्धि :

भिंघः व महाघःया बारे बयान यायेफइगु ।

(पाठ्यघण्टि ल्याः ४)

४.२.१ भिंघः

नेवाःतय्गु बस्ती दुथाय् भिंघःया मूर्ति थापना यानातःगु खनेदु । थ्व मिजंम्ह घः खः । नेवाः व्यापारीतय् व्यापार यायेगु थाय् पसलय् भिंघःया मूर्ति वा किपा तइ । भिंघःया न्हिंन्हिं पुजा यानाः व्यापार सुरु याइ । सकसितं भिं याइम्ह, सकसितं भिंगु ज्या याकीम्ह घः भिंघः खः । सकसितं धनलाभ याकीम्ह भिंम्ह घः हे भिंघः खः । येँया भिंघःत्वालया, यलया मंगल बजारय् व द्वालखाय् भिंघः थापना यानातःगु दु ।

येँया जुजु प्रताप मल्लं ने.सं. ७७५ य् भिंघःया देगः पलिस्था याःगु खः । भिंनिदँय् छकः भिंघःयात तान्त्रिक पद्धतिकथं न्हवं यानाः लछि, गुप्तवास तयेगु याइ । दँय्दँसं माघशुक्ल एकादशीकुन्हु भीमा एकादशी धकाः भिंघः अपसं च्वनी । कन्हय्कुन्हु पालं याकेगु धकाः तःजिक हनाः भिंघःयात पुजा याइ ।

४.२.२ महाघः

महाघः धयाम्ह तःधंम्ह घः खः । महाघः मिजंम्ह घः खः । घःपिनि नं घः महाघः खः । नेवाःतय् महाघः ल्वहंहिति, चुक, ननि आदि थासय् तयातःगु दु । चाकलाःगु जलधारा घःने ल्वहंया हाकःचागु ल्वहं थनातःगु दइ । उकियात शिवलिङ्ग धाइ । नेपाःया आपालं थासय् महाघः दु ।

महाघःया आकार छगू हे जूसां नां धाःसा पाः । गथेकि पशुपतिइ च्वंम्ह महाघःयात पशुपति महाघः धाइ । मरु हितिइ च्वसं च्वंम्ह सन्तानेश्वर महाघः खः । महाघःयाथाय् त्रिशूल व डबडब नं तयातःगु दइ । महाघःयात शिव नं धाइ । महाघःया वाहन द्रुहं जूगुलिं

महाद्यःया न्ह्यःने द्वहंया मूर्ति नं तयेगु याः । सिलाचःहे (शिवरात्री) कुन्हु महाद्यःया उत्पत्ति जूगु धाइ । थ्वकुन्हु थाय् थासय् महाद्यःयात मनूतय्सं भक्तिभावं पुजा याइ ।

न्ह्यसः लिसः

क) न्ह्यसः छु याःसा व्यापार वृद्धिजुइ धाइ ?

लिसः भिंद्यःया पुजा यात धाःसा व्यापार वृद्धिजुइ धाइ ।

ख) न्ह्यसः मखनय् च्वंम्ह महाद्यःयात छु महाद्यः धाइ ?

लिसः मखनय् च्वंम्ह महाद्यःयात मखं महाद्यः धाइ ।

ग) न्ह्यसः सिलाचःहे गथे यानाः न्यायेकी ?

लिसः सिलाचःहे महाद्यःया भजन कीर्तन यानाः, चच्छि मि च्याकाः न्यायेकी ।

खंग्वः धुकू

खंग्वः धुकू

नेपालभाषा

नेपाली भाषा

अंग्रजी

भिंम्ह

असल

the very best

तःधंम्ह

ठूलो

great

मिजंम्ह

पुरुष

male

द्वहं

साँढे

ox

भक्तिभाव

भक्ति गरेर

respectful

याज्या

१. पाय्छि जू मजू च्वयादिसँ :

- क) नेवा: व्यापारीतय् पसलय् भिंघ:या क्पिपा तइ ।
- ख) भिंघ: स्वम्ह दु ।
- ग) जुजु प्रताप मल्लं यँया भिंघ:या देग: पलिस्था या:गु ख: ।
- घ) मरुइ च्वम्ह महाद्य:यात मखं महाद्य: धाइ ।
- ङ) महाद्य:या उत्पत्ति शिवरात्रीकुन्हु जूगु ख: ।

२.) क्वय् बियात:गु न्ह्यस:या लिस: बियादिसँ :

- क) नेवा: व्यापारीतय्सं सुयागु मूर्ति वा क्पिपा तइ ?
- ख) यँया भिंघ:यात ग्व:दँय् छक्व: गुप्तवास तयेगु याइ ?
- ग) यँया भिंघ:यात गुप्तवास छु कथं तयेगु याइ ?
- घ) द्य:पिनि नं द्य: सु ख: ?
- ङ) महाद्य:याथाय् छु छु तयात:गु दइ ?

३. परियोजना ज्या : भिंघ:या क्पिपा स्वया: उकी छु छु खनेदु थँजिपिंके न्यनेकने याना: च्वयादिसँ । ब्वनेक्वथाय् पासापित ब्वना: न्यँकादिसँ ।

क्रियाकलाप

च्वय् बियात:गु खँत ब्वंके बियादिसँ । मस्तय्त भिंघ: व महाद्य:या नाटक याकादिसँ । भिडियो क्लिप वा क्पिपा क्यना: थ:पिसं थूगु खँ च्वकादिसँ । यँया भिंघ:त्वाया अवलोकन भ्रमण याका: पुजारीयात न्यनेकने याकादिसँ । अथे हे सतिकला:गु महाद्य:या भ्रमण याकादिसँ । पुजारीयात न्यनेकने याकादिसँ । महाद्य:या देग:या प्यखेरं छु छु दु उकिया बारे च्वकादिसँ । महाद्य:या क्पिपा च्वकादिसँ ।

सिकाइ उपलब्धि :

थीथी नेवा: मरिया नां धायेफइगु व मरि:मिया ज्याया बारे बयान यायेफइगु ।
(पाठ्यघण्टि ल्या: ८)

५.१ नेवा: मरिया नां

नेवा:तय् थीथी नख:चख: वयांतुं च्वनी । नख:चख:बलय् भ्वय् जुयांतुं च्वनी । भ्वय् बलय् नेवा: मरि नं दइ । स्वन्तियात मरिया नख: नं धाइ । नेवा:तय् थीथी संस्कार दु । संस्कार कथं नं मरि तइ । गथेकि : गुथिबलय्, इहिपाबलय्, कु छ्वयेबलय् आदि ।

थीथी नेवा: मरिया नां थथे दु :

य:मरि, लाखामरि, फिनी, ग्वारामरि, रोठ, बरफि, बलबारा, लड्डु, अनर्सा, निम्कि, स्वारि, ज्व:पस्ता: (जोप्रसाद), आती, गुलमरि, पन्जाबी, गुंदपाक, पोस्तिगं, चतांमरि, प्यारामरि, जुल्बि (जेरी), खजुरी, लालमोहन, रसबरी, सेल, खाजा, माल्या, पचिंतामरि, अक्षतामरि आदि ।

५.२ मरि:मि

मरि:मि छम्ह नेवा: ख: । वयागु ज्या मरि छुइगु ख: । मरि:मिं जेरि, स्वारि, सेल, मार्पा आदि छुइ । नापं नेवा: तजिलजियात मा:गु लाखामरि, पचिंतामरि, अँय्थामरि, ज्व:पस्ता: आदि मरि छुइ । म्ह्याय्मचाया इहिपा जुइ न्ह्य: मिजंपाखें 'लाखा बीके' छ्वइ । उगु लाखामरि मिसामचाया थ:थितिपिंत इंके छ्वइ । मिजंमचाया इहिपा भ्वजय् पचिंता मरि बी । लाखामरि व पचिंता मरि नं मरि:मिं दयेकी । नेवा: मरि ताजि दयेकेगु मरि:मिया विशेषता ख: । मरिया ताजिं नेवा: तजिलजि म्हसीकी ।

न्त्यसः लिसः

क) न्त्यसः क् छ्वइबलय् छु छु मरि यंकी ?

लिसः क् छ्वइबलय् थ्वहे मरि माः धइगु छुं मदु । लाखामरि, अँय्था मरि, रोठ, बरफि, लड्डु, लालमोहन आदि यंकी ।

ख) न्त्यसः गुथिबलय् छु छु मरि माः ?

लिसः गुथिबलय् चतांमरि मदयेकं मगाः । गुथियारतय्त बीतः अनर्सा, रोठ, फिनी, अँय्था मरि आदि तइ ।

ग) न्त्यसः इहिपा यायेत ग्वय् छ्वइबलय् छु छु मरि तइ ?

लिसः इहिपा यायेत ग्वय् छ्वइबलय् थुलि मरि माः धइगु छुं मदु । लाखामरि, गुलमरि, लड्डु, निम्कि, बरफि, अनर्सा आदि तइ ।

खँग्वः धुकू

खँग्वः धुकू

नेपालभाषा

तजिलजियात

थःथिति

ताजि

नेपाली भाषा

विधि व्यवहारलाइ

नाताकुटुम्ब

प्रकार

अंग्रजी

for the occasion

relatives

variety

याज्या

१. ज्वःलाकादिसँ :

क) मरिःमि	थीथी ताजिया मरि दयेकी ।
ख) नेवाः तजिलजि मरि	पचिंतामरि बी ।
ग) काय्मचाया इहिपाः भ्वजय्	छम्ह नेवाः खः ।
घ) मरिःमिं	इहिपाः याःम्ह काय्मचां इनीगु मरि ।
ङ) पचिंतामरि	लाखामरि, अँय्थामरि, पचिंतामरि ।

२. क्वय् बियातःगु न्ह्यसःया लिसः बियादिसँ :

- क) मरिःमिं छु दयेकी ?
- ख) मरिःमि सु खः ?
- ग) नेवाः तजिलजि मरिया नां छु छु खः ?
- घ) कायमचाया इहिपाः भ्वजय् इनीगु मरिया नां छु खः ?
- ङ) म्हाय्मचायात इहिपा न्ह्यः छु मरि बीके हइ ?

३. क्पिपा च्वयादिसँ : क) लाखामरि ख) अँय्था मरि ग) जेरि घ) स्वारि ङ) निम्कि

४. परियोजना ज्या : मरिःमिया ज्याकुथिइ वनाः लाखामरि छुकियागु दयेकी, गय् यानाः व ग्वःन्हु बिकाः दयेकी धकाः न्यनादिसँ । मरिःमिया सीपबारे छिं स्यूगु खँ च्वयाः ब्वनेकुथिइ ब्वयादिसँ ।

क्रियाकलाप

थीथी मरिया क्पिपा क्यनाः नां धायेकादिसँ । गय् यानाः दयेकी, सुनां दयेकी, छु छु ज्याया लागि दयेकी आदि खँल्हाबल्हा याकादिसँ । लाखामरि छ्यलीगुबारे थःथःगु खँ धायेकादिसँ । ब्वनेक्वथाय् मरिया नां च्वयातःगु कुचायात मरि भाःपियाः छम्ह मचायात मरि साहुजी यानाः पसः तयेकाः थीथी मरिया नां धायेकाः न्याकादिसँ । मस्तय्त साहुजीयात न्यंके बियादिसँ - थ्व मरि गनं हयादिया ? मरि सुनां दयेकी ? गय् यानाः दयेकी ? गन दयेकी आदि । ब्वनेकुथिं सतिक लाःगु मरि पसलय् भ्रमण याकाः मस्तय्त खँल्हाबल्हा याकादिसँ ।

सिकाइ उपलब्धि :

सहानुभूति वीमाःगु व ग्वाहालि यायेमाःगु बानी छ्यलेफइगु । बुद्धजीवनी बयान यायेफइगु, त्वाःबहाः, नायः नकिंया ज्या धायेफइगु व सी कायेगुबारे बयान यायेफइगु ।
(पाठ्यघन्टि ल्याः १२)

६.१ सहानुभूति व ग्वाहालि

जिगु नां लसता खः । जिं ब्वनेकुथिइ थीथी कासा नं म्हिता । म्हितेबलय् पासापिं दल धाःसा ल्हाः ज्वनाः थने । घाःपाः जूसा वासः यायेत गुरु गुरुमांपिंत धाये । सुं पासापिंत ल्वचं कःसा ग्यायेम्वाः, वासः याःसा लनी धाये । अस्पतालय् वनाः क्यं हुँ धाये । पासापिंके कापी, कलम मदुसा कापी, कलम बी । अथेहे छेंय् प्वं वःपिंत भिक्षा, जाकि वा धेवा बी ।

६.२ गौतम बुद्ध

थौं स्वयां नीखुसः दं न्ह्यःया खँ खः । कपिलवस्तुइ
जुजु शुद्धोदनं राज्य यानाच्वन । जुजुया निम्ह लानिपिं दु
- महामायादेवी व महाप्रजापति । छन्हु महामायादेवीया
अजू चायापुगु म्हगसय् म्हन । जुजुं उगु म्हगसया बारे
पण्डिततय्के न्यनेकने यात । पण्डिततय्सं लानिया
गर्भय् पुत्ररत्न वास काःवःगु खँ कन । जुजु नापं सकलें
अतिकं लय्ताल । प्वाथय् दुगु भिला दयेवं लानि थःछँय् देवदह वन । कपिलवस्तु व थःछँ
दथुइ लुम्बिनी दु । लानिया लुम्बिनी चाःहिले मास्ति वल । अन चाःहिला च्वँच्वं लानिं अन
हे मचा बुइकल । राजकुमारया जन्मं दरबारय् न्ह्यइपुकाबिल । राजकुमारया जन्म जूगु खँ
असित ऋषिं नं सिल ।

असित ऋषि प्रजावानम्ह खः । ऋषि राजकुमार स्वयेत दरबारय् वल । राजकुमार
स्वयाः व छकः न्हिल, अले हानं ख्वल । थ्व खनाः जुजु अजू चाल । जुजुं थुकिया कारण
न्यनेवं ऋषिं धाल, “थुम्ह मचा तःधिकः जुइकाः बुद्ध जुइ । उकिं जि न्हिला । तर उगु इलय्
जि दइमखु । उकिं जि ख्वया ।” राजकुमार बुयाः न्यान्हु दयेवं सिद्धार्थ धकाः नां छुत ।
राजकुमार सिद्धार्थ सकस्यां यः । वया दरबारय् आपालं पासापिं दु । वं सुयातं भेदभाव
मयाः । बःचाधिकः जुइवं राजकुमारं शिल्प विद्या नं सयेकल । भाषाविज्ञान, त्रिवेद, व्याकरण
नापं योगविद्या नं सयेकल ।

छन्हु सिद्धार्थ थः किजा देवदत्तनाप जंगलय् चाःहिउ वन । सर्गतय् हँय् ब्वयाच्वंगु
खनेवं देवदत्तं हँय्यात वाणं कयेकल । हँय् बँय् कुतुंवल । घाःपाः जूम्ह हँय् सिद्धार्थ कयाः
सुसाकुसा यानाबिल । उपिं निम्हेसिया दथुइ हँय् सुनां कायेगु धयागु खँय् ल्वापु जुल । निम्हं
न्यायाधीशयाथाय् वन । न्यायाधीशं स्याइम्हेसिया स्वयाः म्वाकीम्हेसिया आपाः हक दु धकाः
हँय् सिद्धार्थयात बिल । सिद्धार्थं हँय्यात वासः यानाबिल । घाः लनेवं हँय् ब्वयेकाछ्वल ।
भिंखुदं दयेवं सिद्धार्थया ब्याहा यशोधरानाप जुल ।

छन्हु सिद्धार्थ छन्दक सारथीनाप कन्थक सल गया: चा:हिउवन । वकुन्हु सिद्धार्थ बुहाम्ह मनू खन । मेगु दिनय् ल्वगि खन । स्वन्हु दुकुन्हु सीम्ह हयाच्चंगु खन । थुकिं याना: सिद्धार्थ विरक्त जुल । हानं चा:हिउ वंबलय् वं छम्ह शान्तम्ह भिक्षु खन । व खना: वया मन याउंसे च्वन । थ: नं अथे हे जुइ मास्ति वल । सिद्धार्थ गृहत्याग यायेगु बिचा: यात । छन्हु चान्हय् सिद्धार्थ नकतिनि बूम्ह काय राहुल, कला: यशोधरा व दरबारया ऐश आराम त्व:ता: पिहां वन । थुकथं सिद्धार्थ मनूतय्त छाया् दु:ख जुइ, दु:खया कारण छु ख: व दु:ख मदयेकेत छु याये माली धइगु खँ सीकेत दरबार त्व:ता: जंगलय् तपस्या च्वंवन । उगु इलय् सिद्धार्थ नीगुदँ दुगु ख: । सिद्धार्थ जंगलय् तपस्या च्वना: बुद्धत्व प्राप्त यात । बुद्ध जुल ।

न्त्यस: लिस:

क) न्त्यस: छिं याक:चा वयाच्चंम्ह मचायात खंसा छु यानादी ?

लिस: जिं याक:चा वयाच्चंम्ह मचायात खनेवं वयागु छँ न्यना: वयात वयागु छँतक यंकाबी ।

ख) न्त्यस: लँय् वयाच्चंपिं बुराबुरितय्त छु याना: ग्वाहालि यानादी ?

लिस: लँय् वयाच्चंपिं बुराबुरितय्त इमिगु ल्हा: ज्वना: गन धाल, अनतक त्व:ताबी ।

ग) न्त्यस: मिखां मखंम्ह मनूयात गथे याना: ग्वाहालि यानादी ?

लिस: मिखां मखंम्ह मनूयात ल्हा ज्वना: व वनेत्यंगु थासय् तक यंकाबी ।

खँग्व: धुकू

खँग्व: धुकू

नेपालभाषा

दल धा:सा

घा:पा:

लनी

ल्वचं क:सा

नेपाली भाषा

लड्यो भने

घाइते

निको हुन्छ

रोग लागेमा

अंग्रजी

if fell down

injury

will be cured

if got ill

याज्या

१. प्वंगु थासय् जायेकादिसँ :

- क) म्हितेबलय् पासापिं दल धा:सा ल्हा: ज्वना: । (थनेमा:/दायेमा:)
- ख) घा:पा: जूसा यायेत गुरु गुरुमांपित धायेमा: । (ल्यापु/वास:)
- ग) पासापिके कापी कलम मदुसा । (हेला यायेमा:/कापी कलम बीमा:)

२. क्वय् बियात:गु न्ह्यस:या लिस: बियादिसँ :

- क) म्हितेबलय् पासापिं दल धा:सा छु यायेमा: ?
- ख) छँय् फ्वं व:पित छु बीमा: ?
- ग) ल्वचं क:सा गन क्यं वनेमा: ?
- घ) सिद्धार्थं छाय् दरबार त्व:ता: पिहां वन ?

३. परियोजना ज्या : छिं सहानुभूति व ग्वाहालि यानादीगु खँ च्वया: ब्वनेक्वथाय् पासापिं व स्यनामिपित कनादिसँ ।

क्रियाकलाप

थीथी ग्वाहालि यानाच्वंगु किपा क्यना: गय् याना: सहानुभूति व ग्वाहालि यानाच्वन, भीसं नं गथे याना: मेपित सहानुभूति व ग्वाहालि यायेफइ धका: खँल्हाबल्हा याकादिसँ । छँय्, लँय्, ब्वनेकुथिइ मेपिसं छु छु खँय् गथे याना: सहानुभूति व ग्वाहालि यानाच्वन धका: प्रत्यक्ष क्यना बियादिसँ । बुद्धजीवनीबारे मस्तय्सं स्यूगु खँ धायेकादिसँ । मस्तय्त सेवाभाव क्यनीगु थीथी ज्याभव: याकादिसँ । बुद्धजीवनीया थीथी च्वसु, भिडियो क्लिप्स क्यनादिसँ ।

६.३ त्वाः नायः, नकिं

न्हापा न्हापा यै देय्यात स्वीनिगू (३२) त्वाल्य् ब्वथलातःगु खः । थुगु स्वीनिगू त्वाः विशेष यानाः ज्यापुतय्गु बस्ती खः । प्रत्येक त्वाल्य् छम्ह नायः अले छम्ह नकिं दइ । उमित त्वाःनायः व त्वाःनकिं धाइ । अथेहे प्रत्येक त्वाल्य् सनां गुथि, सी गुथि व नासः पुजा दइगुलिं कजी नं दइ । त्वाल्य् कजी स्वयाः नं नायः तःधं जुइ । नायलं थःगु समाज्य् छुं सामाजिक समस्या वःसा माःगु निर्णय याइ । माल धाःसा सुं दुजःयात वं समाजं पितिने नं फु । नायःया उजं सकस्यां नालेमाः ।

थीथी नखःचखःबलय् द्यःया खःजात्रा यायेगु व्यवस्था यायेमाः । नकिनं द्यःया जात्रायात पुजा तइ । द्यःछैय् द्यः दुकायेबलय् लसकुस यानाः दुकाइ । थीथी संस्कार्य् नकिनं तःधंगु भूमिका म्हिती । इहिपाबलय् भौमचायात लसकुस यानाः सगं बी । बाःन्हाः तःम्ह मचायात बाःन्हाः पिकाइबलय् सपः प्याकी । दिगुपुजाय् नायः नकिं जानाः द्यः पुज्याइ । न्हय्सः साय्मितय् नं न्हय्सः त्वाःया छम्ह नायः दु । थुकथं समाजया थीथी व्यवहार्य् नायः व नकिनं तःधंगु भूमिका म्हिती । नायः व नकिनं थःगु समाजयात संगठित याइ ।

खंग्वः धुकू

खंग्वः नकिं

नेपालभाषा

ब्वथलातःगु

त्वाःनायः

कजी

नकिं

उजं

दुकायेबलय्

तःधं

नेपाली भाषा

विभाजन गरिएको

टोल नाइके

व्यवस्थापक

नाइकेको पत्नी

आदेश

भित्र्याउंदा

ठूलो

अंग्रजी

divided

leader of the community

manager

wife of the leader

order

welcoming

main/great

याज्या

१. प्वंगु थासय् जायेकादिसँ :

- क) यँ देय्यात गू त्वाल्य् ब्वथलातःगु खनेदु । (३२/३३)
- ख) स्वीनिगू त्वाः विशेष यानाः तय्गु बस्ती खः । (मानन्धर/ज्यापु)
- ग) प्रत्येक त्वाल्य् छम्ह दइ । (नायः/थाकुलि)
- घ) जात्राय् छःछँय् छः दुकायेगु ज्या याइ । (नायकं/नकिनं)
- ङ) त्वाल्य् छुं सामाजिक समस्या वःसा निर्णय याइ । (कजिं/नायकं)

२. क्वय् बियातःगु न्ह्यसःया लिसः च्वयादिसँ :

- क) यँ देय्यात ग्वःगू त्वाल्य् ब्वथलातःगु दु ?
- ख) प्रत्येक त्वाल्य् सु सु दइ ?
- ग) नायलं छु याइ ?
- घ) नकिनं छु याइ ?
- ङ) नायलं समाजयात छु याइ ?

३. परियोजना ज्या : छिगु त्वाल्य् जुया वयाच्चंगु थीथी गुथि स्वयाः कजि, नायः, नकिंतय्गु ज्याबारे च्वयादिसँ । ब्वनेक्वथाय् ब्वयादिसँ ।

क्रियाकलाप

त्वाःत्वाल्य् च्वंपिं मनूतय्गु ज्याय् मू मनू सु सु दइ धकाः खँल्हाबल्हा याकादिसँ । मू मनूतय्त छु छु धाइ व उमिगु ज्या छु खः, उमिसं धाःगु छाय् न्यनेमाः आदि खँय् खँल्हाबल्हा यानादिसँ । मस्तय्त छु छु संस्कारय् नायः नकिनं छु छु याइ, उमित छु छु ज्याय् सुनां सुनां ग्वाहालि याइ खँल्हाबल्हा यानादिसँ । च्वय् वंगु खँत धायेकादिसँ । विद्यार्थीतय्त नेतृत्व कायेगु खँय् हःपाः बियादिसँ । नेतृत्व कायेगु ज्याय् उमिसं फुगु ज्याया नेतृत्व बियादिसँ ।

६.४ सी कायेगु

थीथी गुथिइ आजु अजिमा द्यः पुज्याइ । द्यःयात बाहां बलि बी । मोहनिबलय् नं थथे बलि बी । दिगु पुजाय् नं दिगुद्यः पुज्यानाः बलि बी । अथेहे थीथी नखःचखः व जात्राय् द्यः पुज्यानाः बलि बी । पशु बलि बिल धाःसा छयंयात च्याकु यानाः थाकुलियात जवगु मिखा बी । न्वकुयात खवगु मिखा बी । स्वकुयात जवगु न्हाय्पं बी । प्यकुयात खवगु न्हाय्पं बी । न्याकुयात थुन्ना (न्हाय्) बी । खुकुयात म्ये बी । न्हय्कुयात जवगु वाकुधी बी । च्याकुयात खवगु वाकुधी बी । गुलिगुलिसियां पशुया तुतिया प्यख्वः नं सी इनीगु चलन दु ।

थथे बलि ब्यूपिं बाहांतय्गु छयंया थीथी ब्वयात सी धाइ । गुथियार, फुकी, दाजुकिजापिं थँजिकथं भवःछुनाः सी कायेगु भवय् याइ । सीकाः भवय् नयेधुंकाः ल्यं दुगु क्वय् मुनाः पिखालखु (क्षेत्रपाल)इ वाइ । थथे यात धायेवं पशुपंछि योनीं मुक्त जुइ धाइ । थ्व ज्वः मदुगु नेवाः संस्कृतिया तन्त्रलिसे स्वापू दु धैगु खनेदु । थथे सी कायेगु धइगु दाजुकिजापिंत हनेगु खः । इलय्ब्यलय् दाजुकिजा मुनेगु खः ।

खँग्वः धुकू

खँग्वः धुकू

नेपालभाषा

नेपाली भाषा

अंग्रजी

दुगु

बोका

he-goat

च्यासी

आठ भाग

divided in eight parts

जवगु

दाहिने

right side

खवगु

देब्रे

left side

न्हाय्पं

कान

ear

थुन्ना

थुतुनो

mouth

वाकुधी

बंगारा

jaw

याज्या

१. प्वंगु थासय् जायेकादिसँ :

- क) थीथी नखःचखः व जात्राय् छः पुज्यानाः बी । (बलि/सी)
- ख) दिगु पुजाय् दिगुद्यःयात बी । (दुख/बलि)
- ग) सी इना कायेगु भ्वय्यात धाइ । (छ्यं कायेगु/सी कायेगु)
- घ) सी कायेगु भ्वजय् हँय् स्यायेबल्य् थाकुलियात बी । (छुकाप्यं/छ्यं)
- ङ) थीथी गुथि हनाः थँजिकथं इवःछुनाः याइ । (सी कायेगु/खँल्हाबल्हा)

२. क्वय् बियातःगु न्ह्यसःया लिसः बियादिसँ :

- क) थीथी गुथिइ छः पुज्यानाः छु याइ ?
- ख) सी कायेगु धयागु छु खः ?
- ग) पशुया ग्वःगू सी इनी ?
- घ) पछिं बलि बिल धाःसा ग्वःगू सी इनी ?
- ङ) नेवाः संस्कृतिया छुलिसे स्वापू खनेदु ?

३. परियोजना ज्या : थःगु छँय् पशुबलि बी धुंकाः सीकाः भ्वय् जूबल्य् थःथितिपिं सुनां सुनां छु छु भाग कयादिल छँय् स्वयाः वा पासापिंके न्यनाः छुसीकथं नां च्वयादिसँ ।

क्रियाकलाप

च्वय् बियातःगु खँत धायेकादिसँ । भ्वतंय् थीथी व्वतय्गु नां च्वकाः व्वनेक्वथाय् सी कायेगु नाटक याकादिसँ । सी कायेगु धइगु हे इलय्ब्यलय् दक्व नापं च्वनाः थकालिनिसें हनेगु खः धकाः थुइकाबियादिसँ ।

सिकाइ उपलब्धि :

च्वापुगुं व थ्वया महत्वबारे बयान यायेफइगु, थःने, क्वःने व दथुया बारे धाये फइगु ।
(पाठ्यघन्टि ल्याः ६)

७.१ च्वापुगुं

च्वापुं भुनाच्वंगू गुंयात च्वापुगुं (हिमाल) धाइ । थौं स्वयां थ्यंमथ्यं ४ करोड पचास लख दँ न्ह्यः युरेशियन प्लेट व भारतीय प्लेट थवंथवय् ठक्कर नयाः च्वापुगुंया उत्पत्ति जूगु खः । हलिमय् दकसिबय् तजाःगु च्वापुगुं नेपाःया सगरमाथा खः ।

थ्व च्वापुगुं ८८४८.८६ मिटर तजाः । च्वापु नायाः खुसि न्ह्याइ । थ्वयात च्वापुया खुसि (हिमनदी) धाइ । थ्व लःया स्रोत नं खः । खुसिया लःयात त्वनेत व बिजुली पिकायेत छ्यली ।

बिजुलीपाखें मत च्याकेगु व थीथी कथंया मेशिन चले यायेगु ज्या याइ । च्वापुगुं गइपिं पर्वतारोहीतय्सं सरकारयात ध्यबा (कर कथं) पुली । गुकिं यानाः देय्यात आर्थिक तिबः जुइ । च्वापुगुं ख्वाउंक फय् वइगुलिं सिचुसे च्वनी । थुकिं भीगु लकस सन्तुलित याइ ।

न्ह्यसः लिसः

- क) न्ह्यसः छुकि यात च्वापुगुं धाइ ?
लिसः च्वापुं भुनातःगु गुंयात च्वापुगुं धाइ ।
- ख) न्ह्यसः हलिमय् ८००० मिटर सिबें तजाःगु च्वापुगुं ग्वःगू दु ?
लिसः हलिमय् ८००० मिटर सिबें तजाःगु च्वापुगुं भिंप्यंगू (१४ गू) दु ।
- ग) न्ह्यसः नेपालय् ८००० मिटर सिबें तजाःगु च्वापुगुं ग्वःगू दु ?
लिसः नेपालय् ८००० मिटर सिबें तजाःगु च्वापुगुं च्यागू (८ गू) दु ।

खंग्वः धुकू

खंग्वः धुकू

<u>नेपालभाषा</u>	<u>नेपाली भाषा</u>	<u>अंग्रजी</u>
नायाः	पग्लेर	melted
मियाः	बेचेर	selling
सिचुसे	शीतल	cool
लकस	वातावरण	environment

याज्या

१. प्वंगु थासय् जायेकादिसँ :

क) च्वापुगुँया उत्पत्ति दँ न्ह्यः जूगु खः ।

(३ करोड ५० लख / ४ करोड ५० लख)

ख) युरेशियन प्लेट व प्लेट थवंथवय् ठक्कर नयाः च्वापुगुँया उत्पत्ति जूगु खः ।

(युरोपियन / भारतीय)

ग) हलिमय् दकसिबय् तजाःगु च्वापुगुँ खः ।

(सगरमाथा / अन्नपूर्ण)

घ) सगरमाथा मिटर तजाः ।

(८८४८.८६ / ९८४८.८६)

ङ) च्वापुगुँया खुसिया लखं पिकयाः मत च्याकी ।

(मतचिकं / बिजुली)

२. क्वय् बियातःगु न्ह्यसःया लिसः बियादिसँ :

क) च्वापुगुँया उत्पत्ति गुकथं जुल ?

ख) छु छु प्लेट ठक्कर नयाः च्वापुगुँया उत्पत्ति जूगु खः ?

ग) हलिमय् दकसिबय् तजाःगु च्वापुगुँया नां छु खः ?

घ) सगरमाथा गुलि तजाः ?

ङ) च्वापुगुँया लखं छु पिकाइ ?

३. परियोजना ज्या : च्वापुगुँया किपा च्वयादिसँ । बिजुली गय् यानाः पिकाइ छँजःलिसे न्यनेकने यानाः च्वयादिसँ ।

क्रियाकलाप

नायूगु चा निब्व यानाः युरेशियन प्लेट व भारतीय प्लेट नां च्वयाः तिकादिसँ । छगू ब्वयात मेगु ब्वं घ्वानाः क्यनादिसँ । दथुइ च्वंगु भाग बलुहुं थहां वनी । थथे जुयाः च्वापुगुँ दयावःगु नमूना क्यनादिसँ । सगरमाथाया किपा व भिडियो क्लिप क्यनाः खँल्हाबल्हा यानादिसँ । बरफया छकू टुक्रा टेबुलय् तयादिसँ । छुं ई लिपा नायाः लः जुयाः बाःवःगु थें च्वापु हे खुसि जूवंगु नमूना क्यनादिसँ । थुकिं भीत छु छु फाइदा जुइ खँल्हाबल्हा यानादिसँ । च्वय् बियातःगु खँत धायेकादिसँ । भिडियो क्लिप क्यनाः हिमताल, हिमखुसि नापं नेपालय् दुगु तःधंगु खुसिया बारे खँल्हाबल्हा यानादिसँ । थीथी बिजुली आयोजना सम्बन्धी किपा क्यनादिसँ । थुकिया बारे च्वसु च्वके बियादिसँ ।

७.२ थःने, क्वःने व दथु

न्हापा न्हापायाम्ह जुजु गुणकामदेवं येँ देय् दयेकल । येँ देय् खड्ग आकार वः । येँ देय्या परम्परागत त्वाःयात थःने, क्वःने व दथुकथं ब्वथलातःगु दु ।

थःने त्वाः - च्वय् लाःगु त्वाः

क्वःने त्वाः - क्वय् लाःगु त्वाः

दथु त्वाः - दथुइ च्वंगु त्वाः

थुगु त्वाल्य् दँय्दँसं सापारुकुन्हु सायाः वनी । यँयाःबलय् कुमारीया खः साली । न्हूदँ म्हापुजाकुन्हु सांस्कृतिक च्याली पिदनाः चाःहिली ।

भीगु लोक म्ये राजमतिइ

‘थःनेया थँहिति, क्वःनेया क्वहिति, दथुइ लाक्क मरुहिति,

मरुहितिइ लः काःवंम्ह तग्वःल्वहँतय् लुफिं हानाः

राजमति थसःपाल न्हां’ धयातःगु म्ये लोकह्वाः ।

न्त्यसः लिसः

क) न्त्यसः सापारुकुन्हु गन गन सायाः वनी ?

लिसः सापारुकुन्हु थःने त्वाःनिसें मरु जुकाः क्वःने त्वाःतक वनी ।

ख) न्त्यसः यँयाःबलय् क्वःनेयाः धकाः गन गन कुमारीया खः साली ?

लिसः यँयाबलय् क्वःनेयाः धकाः यँ लाय्कू, चिकंमू, न्हूघः, लगं, ब्रम्हत्वाः, वन्दे, क्वहिति, भिंघःत्वाः, कुमारी छँय्तक साली ।

ग) न्त्यसः यँयाःबलय् थःनेयाः धकाः गन गन कुमारीया खः साली ?

लिसः यँयाबलय् थःनेयाः धकाः यँ लाय्कू, प्याफः, त्यंगः, न्हाय्कंतला, असं, बालकुमारी, वंघः, मखं, कुमारी छँ तक साली ।

खँग्वः धुकू

खँग्वः धुकू

नेपालभाषा

ब्वथलातःगु

सायाः वनेगु

लोकंहवाः

नेपाली भाषा

विभाजन गरेको

गाइजात्रा जाने

लोकप्रिय

अंग्रजी

divided

going to cow festival

popular

याज्या

१. प्वंगु थासय् जायेकादिसँ :

- क) जुजु यँ देय् दयेकल । (राघवदेवं / गुणकामदेवं)
- ख) खड्ग आकार वः । (यँ देय् / यल देय्)
- ग) यँ देय्या त्वाःयात थःने, क्वःने व दथुकथं ब्वथलातःगु दु । (परम्परागत / धार्मिक कथं)
- घ) थःने धइगु त्वाः खः । (च्वय् लाःगु / क्वय् लाःगु)
- ङ) क्वःने धइगु त्वाः खः । (क्वय् लाःगु / दथुइ लाःगु)

२. क्वय् बियातःगु न्ह्यसःया लिसः बियादिसँ :

- क) यँ देय् सुनां दयेकल ?
- ख) यँ देय्या आकार गथे च्वं ?
- ग) थःने धइगु छु खः ?
- घ) क्वःने धइगु छु खः ?
- ङ) दथु धइगु छु खः ?

३. परियोजना ज्या : थःने, क्वःने व दथुया मेमेगु दसु छँजःपिके न्यनाः च्वयादिसँ ।

क्रियाकलाप

ब्वनेकुथि वा ब्वनेकुथिया सतिक लाःगु थथ्याःगु, क्वथ्याःगु व दथुयागु थाय् मस्तय्त यंकाः म्हसीका बियादिसँ । मस्तय्त क्पिा च्वकाः क्पियाय् थःने, दथु व क्वःने धकाः च्वकादिसँ । यँय् लाःगु थःने त्वाः थँहिति, दथुइ मरुहिति व क्वःनेया क्वहिति धाइगु बारे खँल्लाबल्हा यानादिसँ । मस्तय्त थःने त्वाः थँहितिनिसें क्वःने त्वाःया ह्यूमत व दथु त्वाःया लाय्कूया भ्रमण याकादिसँ । लः बाःवनीगु नं थथ्याः थासं क्वथ्याःगु थासय् खः धइगु धारणा बियादिसँ ।

स्वास्थ्य, शारीरिक शिक्षा, सुचुकुचु व कासा

सिकाइ उपलब्धि :

थःगु त्वाः सुचुकुचु यायेत माःगु ज्या यायेफइगु, कासा (कानाकानापिच्चा, च्याम्पति ल्वाकेगु व ताहाकासा (इमाकासा)) म्हितेफइगु ।(पाठ्यघन्टि ल्याः ३०)

८.१ त्वाः सुचुकुचु

रमा व मदिना स्याःन्याःपिं पासापिं खः । छन्हु मदिनां सनिवाःकुन्हु थःगु त्वाल्य् वडाध्यक्षया नायःसुइ च्याम्ह भिम्ह मनूत वयाः सुचुकुचु याःवःगु खँ कन । अले रमां उत्सुक जुयाः सुचुकुचु याःबलय् छु छु यात धकाः मदिनायाके न्यन ।

मदिनां अन जूगु सुचुकुचुया ज्याखँबारे छसीकथं थुकथं धाल - “सुचुकुचु याःवःपिं मध्ये थीथी मनूतय्सं थीथी ज्वलं ज्वनावःगु खः” हानं मदिनां धाल “नायःया उजंकथं सुचुकुचु यायेगु भवल्य् ध्वगीगु व ध्वमगीगु ब्वथलाः म्हितं म्हितं थलय् तल । जि उत्सुक जुयाः नायःयाके न्यनाबलय् वय्कलं ध्वगीगु वस्तुं कम्पोष्ट मल दयेके ज्यू धासैं थुकिया फाइदाबारे कनादिल । त्वाल्य् फोहोर जुलकि वा गाल्य् लः मुंकातलकि थुकिं त्वाल्य् च्वपिं मनूतय्त लाइगु नकारात्मक लिच्चः (ल्वचं दुःख बीगु, वातावरण दुर्गन्धित जुइगु) लाइ धकाः नं कनादिल । जिं नं थुकी समर्थन यासैं न्हियान्हिथं त्वाः सुचुकुचु यायेमाःगु नापं त्वाल्य् च्वपिं जःलाखःलापिंत सचेत यायेमाःगु सल्लाह बिया ।”

रमां थ्व खँ न्यनाः थःम्हं नं थःगु त्वाल्य् सुचुकुचु यायेमाःगुबारे त्वाल्य् च्वपिलिसे खँल्हाबल्हा यायेगु खँ मतिनायात धाल ।

न्त्यसः लिसः

क) न्त्यसः सुचुकुचु यायेत माःगु ज्वलं छु छु जुइ ?

लिसः सुचुकुचु यायेत माःगु ज्वलं पञ्जा, तुफि, च्वाफि, साबेल, इंचा, प्यंगः न्यागः फोहोर मुनेगु थल, पिक, बुट लाकां आदि खः ।

ख) न्त्यसः ध्वगीगु वस्तु छु छु जुइ ?

लिसः ध्वगीगु वस्तु धयागु गले जुइगु वस्तु गथेकि : सिमाया हः, सिसाबुसाया ख्वला, तरकारि ल्ययाः ल्यंगु वस्तु आदि खः ।

ग) न्त्यसः ध्वमगीगु वस्तु छु छु जुइ ।

लिसः ध्वमगीगु वस्तु धयागु गले मजुइगु वस्तु गथेकि : प्लाष्टिक, धू, अप्पाया कुचा, चा आदि खः ।

खँगवः धुकू

खँगवः धुकू

नेपालभाषा

नेपाली भाषा

अंग्रजी

नायःसुइ

अगुवाइमा

in the guidance of the leader

छ्सीकथं

क्रमैसँग

orderdly

साबेल

बालुवा भिकने ज्यावल

shovel

इंचा

हंसिया

sickle

पिक

खन्ने औजार

pickaxe

उजंकथं

आदेश अनुसार

instruction

जःलाखःला

छिमेकी

neighbour

याज्या

१. पाय्छि जू मजू च्वयादिसँ :

- क) भीसं छँयागु फोहोर लँय् वांछ्वयेमा: ।
- ख) भीसं छँयागु फोहोर थःथाय् मुंका: धू का:वइबलय् जक धू थलय् तयाबीमा: ।
- ग) त्वा: सफा जुलकि भी नं स्वस्थ जुइ ।
- घ) त्वा: सफा यायेत त्वाल्य् च्वंपिं दक्वस्यां ग्वाहालि यायेमा: ।
- ङ) त्वा: सुचुकुचु यायेबलय् मा:मा:गु ज्वलं न्हापां हे तयार यायेमा: ।

२. क्वय् बियात:गु न्त्यस:या लिस: बियादिसँ :

- क) गाल्य् ल: मुनाच्चनकि छु जुइ ?
- ख) त्वा:या सुचुकुचु छाय् यायेमा:गु ख: ?
- ग) दूषित वातावरण धइगु छु ख: ?
- घ) कम्पोष्ट मल छुकियागु दयेकी ?
- ङ) कम्पोष्ट मलं भीत छु फाइदा याइ ?

३. खँपुइ छ्यलादिसँ : क) छसीकथं ख) साबेल ग) गा: घ) गले जुइगु वस्तु

४. परियोजना ज्या : लँय् फोहोर वांछ्व:व:मह ज:लाख:लायात छिं छु सल्लाह बियादी ? त्वा: सुचुकुचुया लागि छिं छु छु सल्लाह बीमाली ? छसीकथं च्वयादिसँ । ब्वनेक्वथाय् पासापिंत न्यंकादिसँ ।

क्रियाकलाप

१. त्वा: सुचुकुचु यायेत मा:गु ज्वलंया किपा क्यना: नां धाधां उकियात गुकथं छ्यलेगु धका: खँल्हाबल्हा यानादिसँ । सुचुकुचु यायेत शुरुनिसँ अन्त तक छु छु यायेमा: धका: मस्तलिसे न्यनेकने याका: बोर्डय् छम्ह मचायात च्वकादिसँ ।
२. मस्तय्त ब्वनेकुथिइ यंका: मुनाच्चंगु फोहोरयात ध्वगिनावनीगु व ध्वगिनामवनीगु वस्तुयात अलग अलग तयेकादिसँ । थुकियात छु यायेगु धका: खँल्हाबल्हा यानादिसँ ।
३. मस्तय्त पुचलय् फोहोर जुइगु कारण, सुचुकुचु यायेमा:गु मू कारण व फोहोरया विस्थापनबारे खँल्हाबल्हा याका: थ:गु पुच:या धापू धायेकादिसँ ।
४. थ्व सम्बन्धी वडां पिथनात:गु पोष्टर, ब्यानर आदि ब्वंकेबिया: उकिया लिच्च: च्वकादिसँ ।
५. त्वाल्य् सुचुकुचु यायेमा:गु आवश्यकता, लिच्च: व समाधानया उपायबारे वक्तृत्वकला कासा याकादिसँ ।

द.२ कासा

द.२.१ कानाकानापिच्चा

थ्व कासा चाकमक लाःगु थासय् म्हितेगु कासा खः । थ्व कासा म्हितेत फयांफत्तले अप्वः कासामि दुसा ज्यू । थ्व कासाय् कासामि मध्ये छम्ह दुम ल्यइ । वयात खने मदयेक रुमालं मिखाय् चिकी । वयात छगू कुनय् तयाः सकलें मेमेथाय् च्वनाः धाइ 'तेल.....।' दुम जूम्हं ल्हाः ब्वयेकाः कासामितय्त उखेथुखे अन्दाजं माःवनी । कासामित छले छले जुयाः उखेथुखे बिस्स्युं जुइ । दुम जूम्हं थिल धायेव क्वातुकक ज्वनाः अभ् नां हे कयाः 'पिच्चाः' धाइ । ज्वंकूम्ह दुम जुयाः थ्व कासा न्ह्यातले म्हिती ।

द.२.२ च्याम्पत्ति ल्वाकेगु

थ्वा कासा म्हितेत म्हितं छगः च्याम्पत्ति (आमलिया पु) माः । उकियात चाःहीके छिंक प्यनय् च्वामुकक चुली । कासामितय् दथुइ च्याम्पत्ति चाःहीकाः कासा न्ह्याकी । च्याम्पत्ति थवंथवय् ल्वानाः ठक्कर ननं चाःहुलाच्चनी । क्वःदःगु च्याम्पत्ति बूगु ठहर जुइ । क्वःमदःगु च्याम्पत्ति त्याइ । थ्व कासा थःत यत्तले म्हितेफइ ।

द.२.३ ताहाकासा (इमाकासा)

थ्व कासा म्हितेत चकंगु थाय् माः । थ्व कासा भिम्ह भिंन्याम्ह कासामित च्वनाः म्हिती । दकलय् न्ह्यःने मेपिं सिबें चलाखम्ह हामा च्वनी । वयां लिपा तःधिम्हंनिसें चीधिम्हकथं कासामित च्वनी । उमित मचात धाइ । सकस्यां थः न्ह्यःने च्वंम्हेसिगु लिउनेया लँच्च ज्वनाच्चनी । हामाया न्ह्यःने निपलाः स्वपलाः पाक्क ख्वाः चूलाकाः इमा जुइम्ह

चवनी । हामां ल्हाः निपां ब्वयेकाः संकाचवनी । इमां हामायात छले यानाः ल्यूनेनिसें मचात थी थें यानाः थ्व कासा म्हिती । इमां चलाख जुयाः मस्तयूत थीत थथे यानाः हाली -

इमा	: ताहा वल,	सकलें	: स्वायाँयाँयाँ
इमा	: बिलि वल,	सकलें	: ह्वायाँयाँयाँ
इमा	: लुकमाः पापी	सकलें	: छ हे पापी
इमा	: पञ्च माया	सकलें	: चुयाँ चुयाँ
इमा	: जि वये जिल ला ?	सकलें	: जिल

हामा : हाहा

इमां दकलय् ल्यूने च्वंम्हेसित थीत स्वइ । हामां हा हा हालाः पनेत स्वइ । ल्यूने च्वंम्ह भःभःन्हुइ । भःभःन्हुयाः उखेथुखे जुइबलय् इमां थिलकि वयात अलग तइ । अथे यायां सकलें कासामितयूत थिलकि हामायात नं लिनायंकी । हामायात नं थिल धाःसा कासा क्वचाइ । हानं मेम्ह कासामि इमा व हामा जुयाः म्हिती ।

खँग्वः धुकू
खँग्वः हिकू

नेपालभाषा

बिस्युं वने

च्याम्पत्ति

च्वामुक्क

चाःहीकाः

क्वःदःगु

बूगु

ताहा

इमा

हामा

लंच्व

नेपाली भाषा

भागने

लप्सीको बियाँ

चुच्चो पारेर

घुमाई

ढलेको

हारेको

सर्प

चील

अभिभावक

लुगाको टुप्पो

अंग्रजी

run away

hog plum seed

pointing

rounding

slanted

lose

snake

kite

parents

part of the cloth

याज्या

१. प्वंगु थासय् जायेकादिसँ :

- क) चकंगु थासय् म्हितीगु कासा खः । (कानाकानापिच्चा / ताहाकासा)
- ख) च्याम्पत्ति धयागु खः । (अम्बःया पु / आमलिया पु)
- ग) च्याम्पत्ति ल्वाकेबलय् च्याम्पत्ति त्याइ । (क्वःदःगु / क्वःमदःगु)
- घ) हामाया ल्यूने तःधिकथं च्वनीपिंत धाइ । (इमा / मचात)
- ङ) हामाया न्ह्यःने च्वनीम्हेसित धाइ । (इमा / मचात)

२. क्वय् बियातःगु न्ह्यसःया लिसः बियादिसँ :

- क) कानाकानापिच्चा म्हितेत छु छु यायेमाः ?
- ख) च्याम्पत्ति धयागु छु खः ?
- ग) च्याम्पत्ति म्हितेत छु छु ज्वलं माः ?
- घ) ताहाकासाय् हामाया गज्याःपिं कासामित मिले यानाः तइ ?
- ङ) ताहाकासा म्हितेबलय् हामाया ज्या छु जुइ ?

३. परियोजना ज्या : कानकानापिच्चा, च्याम्पत्ति ल्वाकेगु व ताहाकासा म्हितेत ध्यान बीमाःगु खँत च्वयाः ब्वनेक्वथाय् ब्वयादिसँ ।

क्रियाकलाप

च्वय् बियातःगु कासा म्हितेत माःगु ज्वलं न्हापां हे मुंकादिसँ । म्हितेत ल्वःगु थाय् व नायः याये ल्वःम्ह मचा ल्ययादिसँ । कासा म्हिते न्ह्यः मस्तय्त नियम थुइकादिसँ । मस्तय्त घाःपाः जुइगु जोखिमयात ध्यानय् तयादिसँ । च्वय् च्वंगु कासात म्हितेफत धाःसा थुकिया धेंधेंबल्लाः कासा याकादिसँ ।

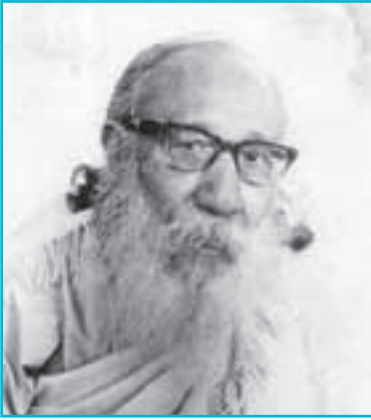
व्यक्ति म्हसीका

सिकाइ उपलब्धि :

चित्तधर 'हृदय', मोतिलक्ष्मी उपासिका, सिद्धिचरण श्रेष्ठ, भृगुराम श्रेष्ठ व पद्मसुन्दर मल्ल म्हसीकेफइगु व वय्कःपिनि योगदानबारे बयान यायेफइगु ।
(पाठ्यघन्टि ल्याः १०)

९.१ चित्तधर 'हृदय'

महाकवि चित्तधर 'हृदय' या छें येंया न्यत, तुंछें गल्लिइ खः । चित्तधर 'हृदय' या जन्म ने.सं. १०२६ सं जूगु खः । चित्तधर 'हृदय' नेपालभाषा साहित्यया बहुप्रतिभाशाली व्यक्तित्व खः । वय्कः महाकवि कथं नांजाः । वय्कः नेपाल संगीत, बौद्ध दर्शन व नेवाः संस्कृतिया विद्वान नं खः । अथे हे चित्रकार, स्यनामि, व्याकरणविद्, बाल साहित्यकार, सम्पादक आदि नं खः । वय्कः नेपालभाषा साहित्यय् न्हापांम्ह आधुनिक

छ्धाःप्याखं च्वमि खः । वय्कलं नेपालभाषा व साहित्य विकास यायेत 'नेपालभाषा परिषद' नीस्वनादिल । उगु संस्थां व्वनामिपिंसं व्वनेमाःगु सफू नं पिथनेगु याः । वय्कलं पद्म निकुञ्ज, सुगत सौरभ, मिं मनः पौ, नेपाल संस्कृति, नेपालभाषाया जातः, खुपु बाखंचा आदि सफू च्वयादिल । राणाकालय् राणा सरकारं वय्कःयात जेलय् कुनाबिल । जेल दुने हे च्वनाः वय्कलं सुगत सौरभ महाकाव्य च्वयादिल । वय्कलं थःम्हं च्वयागु सफू 'मिं मनः पौ' यात म्ह्याय् नालादिल । अथे हे 'सुगत सौरभ' महाकाव्ययात काय नालादिल । जुजु महेन्द्रं वय्कःयात कविकेशरी उपाधि देछात । नेपालभाषाया थीथी संस्थां साहित्य महारथी, भाषा महारथी व साहित्य शिरोमणि पदवी देछानातःगु दु । वय्कःया भवाता येंया कालिमाटी दुवातय् दु ।

न्ह्यसः लिसः

क) न्ह्यसः थौकन्ह्य चित्तधर 'हृदय' या छैयात छु धाइ ?

लिसः थौकन्ह्य उगु छैयात चित्तधर 'हृदय' लुमन्ति संग्रहालय धाइ ।

ख) न्ह्यसः महाकवि धाःगु छु खः ?

लिसः महाकवि धाःगु तःधंम्ह कवि धाःगु खः ।

ग) न्ह्यसः चित्तधर 'हृदय' ग्वःगू सफू च्वयादिल ?

लिसः चित्तधर 'हृदय' नं नेपालभाषा साहित्यय् थीथी विधाया ५० गुलिं मयाक सफू च्वयादिल ।

९.२ मोतिलक्ष्मी उपासिका

मोतिलक्ष्मी उपासिकाया जन्म ने.सं. १०२९ सं जूगु खः ।

वय्कःया छें न्यतया तुंछे गल्लीइ खः । वय्कः महाकवि चित्तधर

हृदयया केहें खः । वय्कलं नेपालभाषा साहित्यय् निबन्ध, प्रबन्ध,

बाखं, कविता च्वयादिल । वय्कः नेपालभाषाया न्हापांम्ह

न्हूबाखं च्वमि खः । अथे हे न्हापांम्ह मिसाम्ह निबन्धकार खः ।

वय्कलं **संघ, धौबजि, मोतिमाः, मोति बाखं पुचः व चखुंचिया**

सर्वय् आदि सफू च्वयादिल । नेपालभाषाया पुलांगु संस्था नेपालभाषा परिषदया कोषाध्यक्ष

नं जुयादिल । थुगु संस्थां वय्कःया नामं **मोतिलक्ष्मी सिरपाः** नीस्वन । वय्कः नेपालभाषा

मिसा खलःया संस्थापक अध्यक्ष नं खः ।

न्ह्यसः लिसः

क) न्ह्यसः नेपालभाषा साहित्यय् एम. लक्ष्मी धाःम्ह सु खः ?

लिसः नेपालभाषा साहित्यय् एम. लक्ष्मी धाःम्ह मोतिलक्ष्मी उपासिका खः ।

ख) न्ह्यसः नेपालभाषा साहित्यय् मोतिलक्ष्मी उपासिकायात गुकथं म्हसीकी ?

लिसः नेपालभाषा साहित्यय् मोतिलक्ष्मी उपासिकायात निबन्धकार कथं म्हसीकी ।

ग) न्ह्यसः निबन्धकार धयागु छु खः ?

लिसः निबन्धकार धयागु निबन्ध च्वइम्ह खः ।

९.३ सिद्धिचरण श्रेष्ठ

कवि सिद्धिचरण श्रेष्ठया छँ यँया ओमबहालय् दु । वय्कःया जन्म ने.सं. १०३२ तछलाथ्व पञ्चमीकुन्हु ओखलढुंगाय् जूगु खः । सिद्धिचरण श्रेष्ठ नेपालभाषा साहित्यय् कवि कथं नांजाः । वय्कलं नेपाली भाषा साहित्यय् नं यक्व कविता च्वयादिल । वय्कःयात युगकवि धाइ । वय्कःया मेरो प्यारो ओखलढुंगा नांगु कविता तसकं लोकंहवाः । राणाकालय् क्रान्तिबिना थन जुइमखु स्वच्छ शान्ति धकाः कविता च्वयादिल । कविताय् क्रान्ति शब्द छ्यःगुलिं वय्कःयात जेलय् तल । वय्कलं सीस्वां, फूस्वां, लुभुनी कविता सफू च्वयादिल । अथे हे उर्वशी खण्डकाव्य सफू नं च्वयादिल । वय्कलं गोरखापत्र, शारदा, आवाज, कविता व खबर कागज पत्रिका नं सम्पादन यानादिल । वय्कः नेपाल राजकीय प्रज्ञा प्रतिष्ठानया आजीवन सदस्य जुयादिल ।

वय्कःयात नेपालभाषा साहित्य ख्यलय् कविरत्न उपाधि देछानातःगु दु । वय्कःयात पृथ्वी प्रज्ञा पुरस्कार, त्रिभुवन प्रज्ञा पुरस्कार, वेदनिधि पुरस्कार, गोरखा दक्षिण बाहु व श्रीपद नं देछाःगु दु । ओखलढुंगा जिल्लाय् वय्कःया नामं सिद्धिचरण नगरपालिका स्थापना यानातःगु दु ।

न्त्यसः लिसः

क) न्त्यसः सिद्धिचरण श्रेष्ठ गन ब्वलंगु खः ?

लिसः सिद्धिचरण श्रेष्ठ ओमबहाः त्वालय् ब्वलंगु खः ।

ख) न्त्यसः ओमबहाः त्वालय् सिद्धिचरण श्रेष्ठयात छु धकाः धाइ ?

लिसः ओमबहाः त्वालय् वय्कःयात काइदाइ (काजीदाइ) धाइ ।

ग) न्त्यसः सिद्धिचरण श्रेष्ठया भवाता गन तयातःगु दु ?

लिसः वय्कःया छँ लिक्कसं ओमबहाःलय् सिद्धिचरण श्रेष्ठया भवाता तयातःगु दु ।

९.४ भृगुराम श्रेष्ठ

जनगायक भृगुराम श्रेष्ठया छेंयेंया न्हाय्कंत्वालय् दु। वय्कःया जन्म वि.सं. १९९० मंसिर २० गते जूगु खः। वय्कः लोकंहवाःम्ह भजनगायक खः। वय्कः दबूप्याखं व हुलाप्याखंया कलाकार नं खः। वय्कःया लोकंहवाःगु मे 'द्यःयात सिन्हाय् स्वां', 'होलिया मेला मय्जुं मस्यूला', 'भीगु भाषा मन्त धाःसा' आदि खः। वय्कलं ज्ञानमाला भजन मुंकाः 'राग मि नुगलय्' नांगु एल्बम पिथनादिल। वय्कलं संगीत, नृत्य व कलाकारिता ख्यलय् तःधंगु योगदान यानादीगु दु। वय्कः नेपालभाषाया थीथी संस्थाय् सल्लाहकार नं जुयादिल। वय्कलं नेपालभाषा व ने पाली फिल्मय् नं म्हितादीगु दु। वय्कःयात चित्तधर व करुणाकर आदि सिरपाः देछाःगु दु।

न्त्यसः लिसः

क) न्त्यसः भृगुराम श्रेष्ठया छें गन खः ?

लिसः भृगुराम श्रेष्ठया छें न्हाय्कंत्वालय् खः।

ख) न्त्यसः जनगायक धाःगु छु खः ?

लिसः जनगायक धाःगु जनताया मर्म थुइकाः मे हालीम्ह मनू धाःगु खः।

ग) न्त्यसः 'भीगु भाषा मन्त धाःसा' मे सुनां हाःगु खः ?

लिसः 'भीगु भाषा मन्त धाःसा' मे भृगुराम श्रेष्ठं हाःगु खः।

९.५ पद्मसुन्दर मल्ल

पद्मसुन्दर मल्लया छें ख्वपःया खौमा त्वालय् दु। वय्कःया जन्म सन् १९९० स जूगु खः। वय्कः माष्टर जगतसुन्दर मल्लया किजा खः। वय्कः नेपाःया न्हापांम्ह विद्युत इन्जिनियरकथं नांजा। वय्कलं जापानया टोकियो विश्वविद्यालयलय् इन्जिनियरिङ्ग ब्वने

क्वचायेकूगु खः । अथे हे संयुक्त राज्य अमेरिकाय् इन्जनीयरिङ्ग विधाय् विद्यावारिधि यानादीगु खः । उकिं वय्कः संयुक्त राज्य अमेरिकाय् थ्यंम्ह न्हापांम्ह नेपाःमि नं खः । वय्कलं नेपाःया आपालं जलविद्युत गृहया विकास यायेगुलिइ मूवंगु भूमिका म्हितादिल ।

न्त्यसः लिसः

क) न्त्यसः दकलय् न्हापां संयुक्त राज्य अमेरिकाय् थ्यंम्ह नेपाःमि सु खः ?

लिसः दकलय् न्हापां संयुक्त राज्य अमेरिकाय् थ्यंम्ह नेपाःमि पद्मसुन्दर मल्ल खः ।

ख) न्त्यसः नेपाःया न्हापांम्ह विद्युत इन्जनीयर सु खः ?

लिसः नेपाःया न्हापांम्ह विद्युत इन्जनीयर पद्मसुन्दर मल्ल खः ।

ग) न्त्यसः विधा धाःगु छु खः ?

लिसः विधा धाःगु विषय खः ।

खँग्वः धुकू

खँग्वः धुकू

नेपालभाषा

नेपाली भाषा

अंग्रजी

स्यनामि

शिक्षक

teacher

मृत्याय्

छोरी

daughter

काय

छोरा

son

देछात

प्रदान गरियो

given

न्हापांम्ह

पहिलो

first

मिसाम्ह

नारी

ladies

लोकंत्वाः

लोकप्रिय

popular

ख्यलय्

क्षेत्रमा

in field

मूवंगु

अमूल्य

invaluable

थ्यंम्ह

पुगेको

reached

याज्या

१. प्वंगु थाय् जायेकादिसँ :

- क) चित्तधर 'हृदयं' महाकाव्य च्वयादिल । (सिं मनः पौ/सुगत सौरभ)
- ख) मोतिलक्ष्मी उपासिका खः । (मिसा बाखंच्वमि/भाषाह्यमि)
- ग) सिद्धिचरण श्रेष्ठ नेपाली साहित्यय् कथं नांजाः । (कविरत्न/युगकवि)
- घ) भृगुराम श्रेष्ठ नांजाःम्ह खः । (जनगायक/चित्रकार)
- ङ) पद्मसुन्दर मल्ल नेपाःया न्हापांम्ह कथं नांजाः । (विद्युत इन्जिनियर/पत्रकार)

२. क्वय् बियातःगु न्त्यसःया लिसः बियादिसँ :

- क) चित्तधर 'हृदयं' छु छु सफू च्वयादिल ?
- ख) नेपालभाषा मिसा खलःया संस्थापक अध्यक्ष सु खः ?
- ग) 'द्यःयात सिन्हाय् स्वां ' धैगु मे सुनां हाःगु खः ?
- घ) सिद्धिचरण श्रेष्ठया छु कविता लोकंहवाः ?
- ङ) पद्मसुन्दर मल्लं छु विधाय् विद्यावारिधि यानादीगु खः ?

३. परियोजना ज्या :

- क) महाकवि चित्तधर 'हृदयं' च्वयादीगु सफूया धलः दयेकादिसँ ।
- ख) च्वय् बियातःपिं हनेबहःपिसं देय्या नितिं यानादीगु देनयात कयाः छितः ताःगु खँ च्वयादिसँ । व्वने क्वथाय् पासापिं व स्यनामियात नं न्यंकादिसँ ।

क्रियाकलाप

क्रिया व भिडियो क्लिप क्यनाः हनेबहपिनिगु योगदानया बारे खँलाबल्हा यानादिसँ । च्वय् बियातःगु खँत धायेकादिसँ । मस्तय्त सिद्धिचरण श्रेष्ठया 'मेरो प्यारो ओखलढुंगा', भृगुराम श्रेष्ठया 'द्यःयात सिन्हाय्स्वां', 'होलिया मेला' मे हायेकादिसँ । कवि चित्तधर 'हृदय' या बुदिंबलय् मस्तय्त व्वति कायेकादिसँ ।

सिकाइ उपलब्धि :

नेपाल लिपिं क, का, कि, की, कः यानाः अ तक च्वये फइगु ।

(पाठ्यघन्टि ल्याः २०)

थन भीसं नेपाल लिपिं क, का, कि, की, कं, कः तक च्वये सयेके ।
अथेहे यानाः अ तक च्वये सयेके ।

क	का	कि	की	कु	कू
क	का	कि	की	कू	कू
के	कै	को	कौ	कं	कः
क	कै	क	क	कं	कः
ख	खा	खि	खी	खु	खू
ख	खै	खा	खौ	खं	खः
ग	गा	गि	गी	गू	गू
(ग)	(गै)	(गा)	(गौ)	गं	गः

घ	घा	घि	घी	घ्	घू
घ	घे	घा	घो	घं	घ४
ढ	ढा	ढि	ढी	ढ्	ढू
ढ	ढे	ढा	ढो	ढं	ढ४
च	चा	चि	ची	च्	चू
च	चे	चा	चो	चं	च४
छ	छा	छि	छी	छ्	छू
छ	छे	छा	छो	छं	छ४
ज	जा	जि	जी	ज्	जू
ज	जे	जा	जो	जं	ज४
म	मा	मि	मी	म्	मू
म	मे	मा	मो	मं	म४
ॠ	ॠा	ॠि	ॠी	ॠ्	ॠू
ॠ	ॠे	ॠा	ॠो	ॠं	ॠ४

याज्या

१. च्वय् बियातःगु छसिकथं क, का, याना न, ना, तक च्वयादिसँ ।

२. ज्वः लाकादिसँ :

च

घ

भ

छ

न

म

ॐ

व

घ

ञ

३. परियोजना ज्या :

‘क’ निसँ ‘ज’ तक नेपाल लिपिं च्वयाः थःगु छँय् ब्वयादिसँ । तापं ब्वनेक्वथाय् नं ब्वयादिसँ ।

क्रियाकलाप

थ्व आखः च्वये सयेकेत तःकःमछि च्वकेगु आवश्यक जुइ । उकिं थुकिया अभ्यास याकेत मस्तयूत सः पिहां वयेक छगः छगः आखःग्वः म्हसीकाः च्वकादिसँ । थ्व न्हूगु लिपि जूगुलिं छगः छगः आखः च्वकेत यक्व ई बियादिसँ । अथेहे छगः आखःग्वः भिकः तक च्वकादिसँ । मस्तयूसं न्हापा च्वयेधुंकूगु आखःत ल्वःमंके फुगुलिं न्हिन्हिं थें न्ह्यःने च्वयेधुंकूगु खँग्वःत नं च्वकादिसँ ।

श्री महानगव्याप्तिका
काठमाडौं महानगरपालिका

